

JEUGDMONITOR[®] RIJNMOND

**HOE
GAAT HET MET
JOU?**

Rapportage gemeente Lansingerland 2009

GGD
Rotterdam-Rijnmond

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	6
1.1. De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR).....	6
1.2. Onderzoekspopulatie	7
1.2.1. Aantal scholen.....	7
1.2.2. Respons per leeftijdsmoment.....	7
1.2.3. Geslacht en etnische herkomst.....	8
1.2.4. Sociaal-economische status (SES).....	10
1.2.5. Schoolniveau voortgezet onderwijs	10
1.3. Methode.....	10
1.3.1. Verschillende instrumenten.....	10
1.3.2. Verschillende gegevensbronnen.....	10
1.3.3. Toestemmingsprocedure	11
1.3.4. Vertrouwelijke afname.....	11
1.4. Leeswijzer.....	12
2. Leefstijl.....	13
2.1. Overgewicht, voeding en beweging	13
2.2. Roken	19
2.3. Alcoholgebruik.....	21
2.4. Drugsgebruik	24
2.5. Seksueel gedrag	25
3. (Psychische) gezondheid en gedrag	27
3.1. (Psychische) gezondheid	27
3.1.1. Ervaren gezondheid	27
3.1.2. Emotionele problemen	28
3.2. Gedrag	30
3.2.1. Probleemgedrag.....	30
3.2.2. Spijbelen.....	36
3.2.3. Pesten	37
3.3. Beoordeling psychische gezondheid en gedrag	39
3.3.1. Score op psychosociale problemen	39
3.3.2. Zorgen van ouders over de ontwikkeling en/of het gedrag.....	40
4. Leefomgeving	42
4.1. Gezin	42
4.1.1. Gezinssituatie.....	42
4.1.2. Ingrijpende gebeurtenissen.....	44
4.1.3. Ervaren problematiek thuis	46
4.2. Buurtbeleving	47
5. Conclusies	48
Literatuur.....	51
Bijlage 1. Onderwerpen uit de JMR-vragenlijsten	53
Bijlage 2. Terugkoppeling resultaten JMR.....	55

Samenvatting

De GGD Rotterdam-Rijnmond onderzoekt en volgt de lichamelijke en psychische gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren van nul tot negentien jaar in samenwerking met het Consultatiebureau De Stroom Opmaat (in de toekomst in samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin, waar het consultatiebureau een onderdeel van uitmaakt). Daarvoor maken de GGD en het consultatiebureau (in de toekomst het Centrum voor Jeugd en Gezin) gebruik van de Jeugdmonitor Rijnmond, een wetenschappelijk instrument dat gebruikt wordt om problemen in de (psychische) gezondheid van kinderen en jongeren te signaleren en te monitoren. De GGD en het consultatiebureau (in de toekomst het Centrum voor Jeugd en Gezin) proberen samen met ouders, scholen en andere instellingen deze problemen aan te pakken, bijvoorbeeld door advies te geven over mogelijke interventies. De uitkomsten van de Jeugdmonitor worden ook gebruikt om invulling te geven aan het preventief jeugdbeleid.

In dit rapport is de (psychische) gezondheid, leefstijl en leefomgeving van kinderen in groep 2 en groep 7 en de jongeren van de eerste klas op het voortgezet onderwijs in Lansingerland beschreven. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten, verzameld in de periode 2007-2008, samengevat.

Leefstijl

Overgewicht is gezondheidsprobleem onder de jeugd in Lansingerland, maar komt in vergelijking met landelijke cijfers minder vaak voor in Lansingerland. (Ernstig) overgewicht komt voor bij vijf procent van de kleuters, bij veertien procent van de leerlingen in groep 7 en bij vijf procent van de brugklassers van het voortgezet onderwijs.

Ondanks het feit dat alcoholgebruik voor het zestiende levensjaar wordt afgeraden heeft zes procent van de eersteklassers in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek vijf glazen of meer alcohol bij één gelegenheid gedronken. Minder dan één procent van de eersteklassers heeft recent softdrugs gebruikt.

Van de kinderen in groep 7 geeft 39% aan thuis of op school seksuele voorlichting te hebben gehad.

(Psychische) gezondheid en gedrag

Bij het overgrote deel van de kinderen en jongeren wordt de gezondheid als goed ervaren: volgens de ouders heeft 98% van de kleuters een goede gezondheid en ruim 86% van de leerlingen in groep 7 en 90% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs beoordeelt de eigen gezondheid als goed.

Bij dertien procent van de kleuters maken de ouders zich zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van het kind. Over achttien procent van de kleuters maken de leerkrachten zich zorgen. De leerkracht maakt zich meer zorgen over allochtone kleuters (26%) dan over autochtone kleuters (17%).

Een hoge score op psychische problemen (vergelijkbaar met kleuters in de geestelijke gezondheidszorg of jeugdhulpverlening) komt op basis van de antwoorden van ouders bij elf procent van de jongens en zes procent van de meisjes voor en op basis van de antwoorden van leerkrachten bij zeven procent. Twee procent van de kleuters geven zowel ouders als de leerkrachten een hoge score op psychische problemen. Ouders geven bij negen procent van de kinderen in groep 7 aan dat er psychische problemen zijn. Voor de leerkrachten is dit twee procent. Kinderen waarbij de ouders en leerkrachten aangeven dat er psychische problemen zijn is één procent. Bij tien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen.

Frequent geplaagd worden komt onder kinderen in groep 2 niet veel voor: minder dan één procent van de kinderen wordt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd geplaagd en volgens de leerkracht komt dit niet voor.

Van de leerlingen in groep 7 wordt 45% wel eens gepest, in de brugklas is dit percentage negentien procent.

Eén procent van de kinderen in groep 2 en groep 7 is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school. Twee procent van de brugklassers geeft aan gespijeld te hebben in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Leefomgeving

Het percentage kinderen dat in een eenoudergezin woont neemt toe van drie procent in de kleuterleeftijd tot negen procent in de eerste klas van het voortgezet onderwijs. Zestien procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs ervaart problemen in de thuissituatie. Ten opzichte van eerdere metingen is dit percentage afgenomen.

Gunstig is dat de meeste ouders van kleuters (95%) tevreden zijn over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen. Het percentage kleuters dat regelmatig buiten speelt is echter afgenomen ten opzichte van eerdere metingen. 33% van de leerlingen in groep 7 aan zich soms of (heel) vaak onveilig in de eigen buurt te voelen en vindt 47% dat er niet genoeg te doen is in de buurt waar zij wonen.

Verschillen naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst

Geslacht

Op een aantal gezondheidsaspecten zijn duidelijke verschillen tussen jongens en meisjes gevonden. In groep 2 en groep 7 komt een zorgelijke score op psychische problemen volgens de ouders vaker voor bij jongens dan bij meisjes. Jongens in groep 2 hebben vaker tenminste één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt. In de brugklas hebben meisjes juist vaker ooit één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt. Op probleemgedrag hebben jongens een hogere score dan meisjes volgens de leerkracht van de kleuters, leerlingen uit groep 7 en de brugklas. Jongens geven ook vaker aan dat zij andere pesten dan meisjes in groep 7. Zowel in groep 7 als in de brugklas dragen jongens vaker wapens bij zich.

In groep 7 hebben jongens vaker (recent) alcohol gedronken dan meisjes. Jongens in de brugklas hebben vaker weleens gerookt, alcohol gedronken en seksueel contact gehad dan meisjes. Op hun beurt scoren meisjes in de brugklas en groep 7 ongunstiger dan jongens op minstens twee dagen per week buiten schooltijd sporten. In de brugklas scoren meisjes vaker een ongunstige score dan jongens op emotionele problemen. Wel hebben jongens vaker een suïcidepoging ondernomen dan meisjes.

Bij de kleuters en leerlingen in groep 7 zijn er meer jongens dan meisjes die meer dan twee glazen fris per dag drinken. Bij de kleuters kijken jongens vaker tv of computer dan meisjes.

Jongens in groep 7 vinden hun buurt waarin zij wonen vaker (helemaal) niet leuk dan meisjes.

Schoolniveau

Jongeren op het vmbo scoren op veel onderwerpen zorgelijker dan jongeren op havo/vwo. Ze hebben vaker weleens gerookt, ervaren hun gezondheid als minder goed en hebben vaker psychische en emotionele problemen. Ook hebben jongeren op het vmbo vaker een suïcidepoging ondernomen. Leerlingen op het vmbo worden meer gepest en vertonen ze meer probleemgedrag dan havo/vwo-leerlingen.

Leerlingen op havo/vwo voldoen vaker aan de fruitnorm dan leerlingen op het vmbo, eten vaker dagelijks groenten, ontbijten vaker minstens vijf dagen per week en kijken minder vaak minimaal twee uur tv per dag.

Etnische herkomst

Omdat de aantallen kinderen en jongeren in Lansingerland klein zijn, kan er heel vaak niet worden getoetst naar etnische herkomst. Op een aantal gebieden zijn het de autochtone jongeren die positiever scoren dan de andere etnische groepen. Jongeren van allochtone herkomst geven vaker aan dat zij ervaring hebben met vrijen zonder geslachtsgemeenschap en dat zij niet elke dag ontbijten. Autochtone jongeren zijn vaker lid van een sportclub.

Vergelijking met landelijke cijfers

(Ernstig) overgewicht komt minder voor bij kinderen en jongeren in Lansingerland.

Een belangrijke kanttekening die gemaakt moet worden bij een vergelijking met landelijke gegevens is dat de landelijke vraagstelling soms afwijkt van de vraagstelling in de Jeugdmonitor Rijnmond. Ook zijn de landelijke cijfers vaak anoniem (dus niet vertrouwelijk) verzameld. Uit onderzoek (Van de Looij et al., 2006) blijkt dat dit op een aantal indicatoren van gezondheid van invloed is. Een matig of slecht ervaren gezondheid, alcoholgebruik en agressief gedrag (bij jongens) werd iets minder gerapporteerd in de vertrouwelijke afname ten opzichte van de anonieme afname. Er kan bij de cijfers uit Lansingerland dus sprake zijn van onderrapportage.

Vergelijking met eerdere metingen

In vergelijking met eerdere jaren zijn er redelijk veel positieve veranderingen te zien. Ouders van kleuters geven minder aan dat hun kind altijd van streek is of snel huult. Daarnaast maken ouders zich minder zorgen over de kleuters dan in voorgaande jaren, leerkrachten maken zich evenveel zorgen. Het percentage kleuters dat bij beide ouders woont is hoger vergeleken met eerdere meting. Ouders van kleuters rapporteren onveranderd op de vraag of zij in de afgelopen twee jaar tenminste één ingrijpende gebeurtenis hebben meegemaakt. Het aantal jongeren dat thuis problemen ervaart is afgenomen.

Kleuters spelen minder vijf dagen per week buiten en sporten minder minstens twee dagen in de week vergeleken met eerdere metingen. Ook zijn leerlingen op het voortgezet onderwijs minder gaan sporten buiten schooltijd.

Het aantal leerlingen in de brugklas dat ooit gerookt en ooit alcohol heeft gedronken is afgenomen.

Alsook het percentage leerlingen dat aangeeft wel eens met iemand te hebben gevreeën zonder geslachtsgemeenschap. Daarnaast is het percentage jongeren dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen afgenomen.

De ervaren gezondheid en emotionele problemen is gelijk gebleven.

Conclusie

Met het overgrote deel van de kinderen en jongeren in Lansingerland gaat het goed. In vergelijking met eerdere metingen zijn veel gezondheidsaspecten onveranderd gebleven en op een aantal gebieden is de gezondheid verbeterd en zijn de problemen afgenomen.

1. Inleiding

Dit rapport beschrijft de (psychische) gezondheid en leefstijlfactoren van kinderen en schoolgaande jongeren in Lansingerland. De gegevens in dit rapport zijn verzameld in het kader van de Jeugdmonitor Rijnmond. Dit instrument van het jeugdbeleid van de gemeente Lansingerland meet op vaste momenten in het leven van een kind of jongere onder meer de (psychische) gezondheid. Samen met het preventief gezondheidsonderzoek dat door het consultatiebureau en de GGD wordt afgenomen, geeft dit een goed beeld van de gezondheid van de jeugd.

In dit inleidende hoofdstuk wordt allereerst een korte toelichting gegeven op de JMR. Vervolgens wordt de onderzoekspopulatie per meetmoment beschreven, gevolgd door een beschrijving van de opzet van deze rapportage en uitgevoerde analyses. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer.

1.1. De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR)

De Jeugdmonitor Rijnmond is een wetenschappelijk instrument waarmee de GGD Rotterdam-Rijnmond de (psychische) gezondheid van kinderen en jongeren van nul tot negentien jaar op systematische wijze in kaart brengt. Het instrument wordt gebruikt in Rotterdam maar ook in andere gemeenten in het verzorgingsgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond¹.

Aan de hand van vragenlijsten wordt op drie verschillende leeftijdsmomenten gemeten hoe het met de jeugd in Lansingerland gaat, namelijk bij kleuters in groep 2, leerlingen in groep 7 van de basisschool en vervolgens in de brugklas van het voortgezet onderwijs. De zo verkregen informatie geeft inzicht in de ontwikkeling van de gezondheid van kinderen en de factoren die daarop van invloed zijn.

Als integraal onderdeel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) draagt de informatie uit de Jeugdmonitor allereerst bij aan een goed beeld van de gezondheid van individuele kinderen en jongeren. Deze individuele gegevens worden gebruikt bij het preventief gezondheidsonderzoek van de jeugdgezondheidszorg. Daarnaast voert de GGD met de Jeugdmonitor de wettelijke taak uit van het signaleren en monitoren van de (psychische) gezondheid van kinderen en jongeren op collectief niveau. De Jeugdmonitor geeft op collectief niveau een beeld van de (psychische) gezondheid van bijvoorbeeld alle leerlingen van een bepaalde school of alle jeugd van dezelfde leeftijd uit een gemeente. Aan de hand van deze gegevens geeft de GGD scholen, (deel)gemeenten en andere belanghebbenden advies en begeleiding bij de aanpak van bepaalde gezondheidsgerelateerde onderwerpen en de keuze voor mogelijke interventies.

¹ Het betreft de gemeenten Barendrecht, Lansingerland, Capelle ad IJssel, Krimpen ad IJssel, Ridderkerk, Albrandswaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.

1.2. Onderzoekspopulatie

1.2.1. Aantal scholen

Zowel op het basisonderwijs als op het voortgezet onderwijs hebben alleen scholen voor regulier onderwijs² deelgenomen aan de Jeugdmonitor.

In tabel 1.2.1. is het aantal deelnemende scholen of schoollocaties per leeftijdsmoment weergegeven. Het aantal scholen of schoollocaties dat deelneemt aan de JMR verschilt per leeftijdsmoment. Voor groep 2 en het voortgezet onderwijs zijn gegevens uit het schooljaar 2007-2008 gebruikt. Voor groep 7 zijn gegevens van het schooljaar 2007-2008 gebruikt.

Tabel 1.2.1. Aantal en percentage deelnemende scholen aan de JMR.

Leeftijdsmoment	Aantal scholen* in Lansingerland	Aantal en % scholen* die (gedeeltelijk**) mee hebben gedaan aan de JMR
Groep 2	24	24 100%
Groep 7	24	24 100%
VO1	6	4 67%

* Het aantal scholen in Lansingerland, hierbij zijn alleen de hoofdlocaties geteld.

** Een school wordt hier meegerekend als we iets van vragenlijsten terug hebben ontvangen. Hier zitten bij de basisscholen ook scholen bij waar we alleen vragenlijsten hebben ontvangen van ouders, kinderen en/of leerkrachten. Een basisschool wordt ook meegerekend als deze mee hebben gedaan als er bij meerdere locaties van één (of meerdere) locatie(s) wel vragenlijsten binnen zijn en de andere niet.

1.2.2. Respons per leeftijdsmoment

De gegevensverzameling van de Jeugdmonitor Rijnmond vindt jaarlijks plaats. In dit rapport staan de meest recente gegevens beschreven per leeftijdsgroep.

In tabel 1.2.2. is per meetmoment weergegeven over welke periode de resultaten worden beschreven, welke gegevensbronnen zijn gebruikt en wat per meetmoment de respons is. In tabel 1.2.3. staat per meetmoment de leeftijd van de kinderen die deelnemen aan de JMR genoemd.

De gegevens van groep 2 (5-6 jarigen) en groep 7 (10-11 jarigen) betreffen in Lansingerland *woonachtige* jongeren. De gegevens van het voortgezet onderwijs betreffen in Lansingerland *schoolgaande* jongeren.

Tabel 1.2.2 Respons van de verschillende bronnen per leeftijdsmoment.

leeftijds-moment	(school)jaar van afname	totaal aantal kinderen ¹	leerling		ouders		leerkracht		JGZ-medewerker	
			aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
groep 2	2007-2008	814	-	-	749	93%	730	91%	714	89%
groep 7	2007-2008	657	481	77%	554	89%	556	89%	583	93%
brugklas	2007-2008	689	435	63%	-	-	-	-	-	-

¹ Per leeftijdsmoment verschilt wie worden gerekend tot de totale groep kinderen of leerlingen. Alle 2-jarigen in Lansingerland worden voor een PGO uitgenodigd. Bij groep 2, groep 7, de brugklas van het voortgezet onderwijs wordt uitgegaan van alle leerlingen uit deze groepen van die scholen waar de JMR wordt afgenomen.

² Het regulier voortgezet onderwijs bestaat uit vmbo (theoretische, gemengde en beroepsgerichte leerweg), havo en vwo.

Tabel 1.2.3. Leeftijd* van de kinderen/ jongeren per leeftijdsmoment.

Leeftijds- moment	Leeftijdscategorie	
		%
groep 2	jonger dan 5 jaar	< 1%
	5 jaar	57%
	6 jaar	42%
	ouder dan 6 jaar	<1%
groep 7	jonger dan 10 jaar	2%
	10 jaar	43%
	11 jaar	52%
	ouder dan 11 jaar	3%
brugklas	jonger dan 12 jaar	1%
	12 jaar	49%
	13 jaar	48%
	ouder dan 13 jaar	3%

* leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst

1.2.3. Geslacht en etnische herkomst

Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat ongeveer de helft uit jongens en de andere helft uit meisjes bestaat (zie tabel 1.2.4.).

De etnische herkomst van de kinderen is bepaald aan de hand van de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze definitie gaat uit van zowel het geboorteland van het kind zelf, als van het geboorteland van de vader en de moeder. Een kind heeft een autochtone herkomst wanneer beide ouders in Nederland geboren zijn. In tabel 1.2.4. wordt voor de verschillende leeftijdsmomenten de verdeling naar geslacht en etnische herkomst weergegeven. Ter vergelijking is in de tabel ook de verdeling naar geslacht en etnische herkomst in de totale populatie van Lansingerland opgenomen aan de hand van cijfers van het CBS.

Tabel 1.2.4. Verdeling naar geslacht en etnische herkomst¹.

	Jongens	Meisjes	Nederlands	Surinaams	Antilliaans/ Arubaans	Marokkaans	Turks	Kaapverdiaans	Anders
Groep 2 in JMR	51%	49%	85%	-	-	-	-	-	15%
5-10 jarigen in Lansingerland	52%	48%	85%	-	-	-	-	-	15%
Groep 7 in JMR	53%	47%	88%	-	-	-	-	-	13%
10-15 jarigen in Lansingerland	50%	50%	85%	-	-	-	-	-	15%
VO1 in JMR	51%	49%	87%	-	-	-	-	-	13%
10-15 jarigen in Lansingerland	52%	48%	85%	-	-	-	-	-	15%

¹De gegevens over geslacht en etniciteit van de JMR populatie zijn bij groep 2 en groep 7 op de totale onderzoekspopulatie: het aantal kinderen waarvan tenminste één vragenlijst (ouder-, leerkracht of JGZ vragenlijst) is ingevuld en bij het voortgezet onderwijs op de populatie leerlingen die een vragenlijst heeft ingevuld.

Representativiteit en weging

Aan de hand van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van de gemeente Lansingerland is beoordeeld in hoeverre de verzamelde gegevens per leeftijdsgroep representatief zijn.

Bij de JMR afname van de kleuters (groep 2) en groep 7 is de verdeling naar geslacht en etnische herkomst nagenoeg gelijk aan de verdeling in geheel Lansingerland.

Omdat het merendeel van de scholen voor regulier voortgezet onderwijs deelneemt aan de JMR kan de onderzochte populatie als representatief beschouwd worden voor de in Lansingerland *schoolgaande brugklassers* op het regulier voortgezet onderwijs.

Om een representatief beeld te kunnen geven van de resultaten voor alle kleuters en leerlingen van groep 7 in de gemeente Lansingerland zijn de gegevens gewogen, op zodanige wijze dat de resultaten van iedere leeftijdsgroep voor wat betreft de etnische herkomst in verhouding staan tot de etniciteit van de totale (woonachtige) leeftijdsgroep in Lansingerland. De gegevens van het voortgezet onderwijs zijn niet gewogen naar de woonachtige populatie, omdat in dit gemeenterapport alleen uitspraken worden gedaan over de in Lansingerland schoolgaande brugklassers.

1.2.4 Sociaal-economische status (SES)

Om een indruk te krijgen van de sociaal-economische status (SES) van de JMR onderzoekspopulatie is in onderstaande tabel de werksituatie en het opleidingsniveau van de ouders weergegeven. Bij groep 2 en groep 7 zijn deze gegevens gebaseerd op rapportage door de ouders, bij brugklassers op rapportage door de jongeren zelf.

Tabel 1.2.4. Verdeling naar werksituatie en opleidingsniveau van de ouders.

	Totaal	Werksituatie ouders			Opleidingsniveau ouders ¹				
		Tenminste één werkende ouder	Beide ouders werkloos	Onbekend	Laag	Midden1	Midden2	Hoog	Onbekend
Groep 2	805	96%	2%	3%	1%	6%	27%	46%	20%
Groep 7	555	96%	4%	0%	1%	11%	30%	44	15%
VO1	428	99%	1%	-	niet beschikbaar ²				

¹ Voor het opleidingsniveau is de volgende indeling gebruikt:

Laag: geen opleiding of basisonderwijs;

Midden1: LBO/MAVO;

Midden2: mbo/ havo/vwo;

Hoog: HBO/Universiteit.

² Van de brugklassers zijn geen gegevens over het opleidingsniveau van de ouders beschikbaar, omdat dit niet is nagevraagd in de vragenlijst van de Jeugdmonitor. De reden hiervoor is dat leerlingen dit vaak niet weten.

1.2.5. Schoolniveau voortgezet onderwijs

Van de brugklasleerlingen in het voortgezet onderwijs volgt 59% onderwijs op vmbo-niveau en 41% op havo/vwo-niveau.

1.3. Methode

1.3.1. Verschillende instrumenten

De vragenlijsten van de Jeugdmonitor bevatten voor ieder leeftijdsmoment specifieke onderwerpen die van toepassing zijn op deze leeftijd. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van landelijk gevalideerde instrumenten. Sommige instrumenten zijn niet voor iedere leeftijdsgroep geschikt. Omdat de wijze waarop onderwerpen per leeftijdsmoment worden gemeten soms verschilt, kunnen de resultaten van de leeftijdsgroepen niet altijd onderling vergeleken worden. In bijlage I is een lijst opgenomen met de onderwerpen per leeftijdsmoment en de gebruikte instrumenten.

1.3.2. Verschillende gegevensbronnen

Bij groep 2 en groep 7 is gebruik gemaakt van verschillende gegevensbronnen, namelijk de ouder (groep 2 en groep 7), de leerkracht (groep 2 en groep 7), de JGZ verpleegkundige (groep 2 en groep 7) en het kind zelf (groep 7). Het gebruik van meerdere informatiebronnen vergroot het inzicht in hoe het werkelijk met het kind gaat.

Afhankelijk van het onderwerp is voor de meest geschikte informatiebron gekozen.

Naast het kind zelf (in groep 7), zijn de ouders, omdat zij het kind het beste en het langste kennen, over het algemeen de beste informatiebron. Het voordeel van de leerkracht als informatiebron is dat de leerkracht een vergelijking met leeftijdsgenootjes kan maken. Voor het lichaamsgewicht zijn de metingen van de jeugdverpleegkundige het meest betrouwbaar.

In groep 2 en groep 7 zijn een aantal identieke vragen zowel aan de ouders als aan de leerkracht gesteld. De antwoorden van de ouders en leerkrachten komen niet altijd met elkaar overeen.

Verschillen tussen ouders en leerkrachten zijn mogelijk omdat (Meijer & Veerman, 1989):

- Kinderen niet in elke situatie hetzelfde gedrag laten zien. Met andere woorden: thuis kunnen kinderen zich anders gedragen of kunnen kinderen anders reageren op een situatie dan op school.
- Verschillende gegevensbronnen andere referentiekaders (waarden en normen) kunnen hebben. Ouders kunnen bijvoorbeeld een gedrag normaal vinden of acceptabel vinden en de leerkracht niet.
- Er een (bewuste of onbewuste) over- of onderrapportage door ouders of leerkrachten kan bestaan. Een ouder kan bijvoorbeeld door opvoedingsonzekerheid overrapporteren of juist onderrapporteren omdat hij of zij niet wil dat gezinsproblemen naar buiten komen.

1.3.3. Toestemmingsprocedure

Bij de JMR wordt, onder andere vanwege het grote aantal deelnemers, een passieve toestemmingsprocedure ('passive informed consent') gehanteerd. Dit houdt in dat ieder kind deelneemt aan het onderzoek tenzij een ouder hiertegen bezwaar heeft gemaakt. Ouders kunnen daarnaast ook bezwaar maken tegen het invullen van een vragenlijst door de leerkracht. Ook kunnen de kinderen zelf weigeren de vragenlijst in te vullen.

1.3.4. Vertrouwelijke afname

Om de informatie uit de vragenlijsten te kunnen gebruiken bij het verlenen van individuele zorg aan een kind, worden de vragenlijsten bij alle leeftijdsmomenten niet anoniem maar vertrouwelijk afgenomen. Hoewel bij groep 7 de informatie uit de vragenlijst die het kind zelf invult niet wordt gebruikt voor het verlenen van individuele zorg, wordt ook bij deze leeftijdsgroep de vragenlijst op naam uitgedeeld.

Doordat de vragenlijsten bij de peuters en leerlingen op het basisonderwijs vertrouwelijk worden afgenomen, is het mogelijk om gegevens uit de verschillende vragenlijsten (ouder-, leerkracht-, JGZ- en leerlingvragenlijst) onderling te koppelen op individueel niveau, waardoor een goed totaalbeeld ontstaat van de gezondheidssituatie van het betreffende kind.

1.4. Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de resultaten van de verschillende leefstijlfactoren, waaronder voeding, beweging, genotmiddelengebruik en seksueel gedrag. In hoofdstuk 3 worden de resultaten weergegeven van de verschillende indicatoren voor (psychische) gezondheid en gedrag. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op de leefomgeving, waaronder de gezinssituatie, problematiek thuis en buurtbeleving. Conclusies volgen tenslotte in hoofdstuk 5.

- Aan het begin van iedere paragraaf staan kernboodschappen. Hierin staan de meest opvallende resultaten over een bepaald onderwerp.
- De resultaten worden standaard geanalyseerd naar etnische herkomst en geslacht. Op deze manier kunnen risicogroepen geïdentificeerd worden. In het geval er significante verschillen (of juist geen verschillen) gevonden zijn, wordt dit in de tekst vermeld. Met significante verschillen worden verschillen bedoeld die met een waarschijnlijkheid van 95% niet op toeval berusten. In het geval significante verschillen zijn gevonden naar geslacht of herkomstsgroepering zijn de cijfers in de tabel vetgedrukt.
- Als gevolg van tussentijdse afronding tellen de percentages niet altijd precies op tot 100%.
- Na weergave van de meest recente resultaten wordt per onderwerp een vergelijking gemaakt met eerdere metingen van de Jeugdmonitor Rijnmond. Omdat bij een aantal onderwerpen recent is overgestapt op de landelijke standaardvraagstelling van GGD Nederland is echter niet altijd een vergelijking met voorgaande jaren mogelijk. Tenslotte worden de resultaten vergeleken met landelijke cijfers.

2. Leefstijl

Iemands persoonlijke stijl van leven wordt ook wel 'leefstijl' genoemd (Van Dale, 1995). In dit hoofdstuk worden leefstijlgedragingen besproken die van invloed zijn op de gezondheid, zoals overgewicht, voeding, beweging, roken, alcoholgebruik, druggebruik en seksueel gedrag.

2.1. Overgewicht, voeding en beweging

Kernboodschappen

- Overgewicht (inclusief ernstig overgewicht) komt voor bij vijf procent van de kleuters en bij veertien procent van de leerlingen in groep 7.
- Vijf procent van de eersteklassers is te dik volgens zelfrapportage.
- Jongens in de brugklas hebben vaker overgewicht of obesitas dan meisjes.
- Op het voortgezet onderwijs sporten meer jongens dan meisjes twee dagen per week.
- Jongeren van autochtone herkomst zijn vaker lid van een sportclub dan jongeren van allochtone herkomst.
- Jongeren van allochtone herkomst ontbijten minder dan jongeren van autochtone herkomst.
- Ten opzichte van eerdere metingen is er een afname op het gebied van bewegen en het eten van fruit en groente.
- Jongeren van allochtone herkomst eten vaker vijf dagen per week fruit dan jongeren van autochtone herkomst.
- Jongeren op havo/vwo eten meer fruit volgens de norm dan jongeren op het vmbo.

Overgewicht en obesitas (ernstig overgewicht) vormen een toenemend gezondheidsprobleem onder de jeugd in Nederland en wereldwijd. Iemand heeft overgewicht als hij te zwaar is voor zijn lengte. De belangrijkste oorzaak van overgewicht is een disbalans tussen energie-inname en energieverbruik. Wanneer iemand al vanaf jonge leeftijd overgewicht heeft, zijn de gezondheidsgevolgen op latere leeftijd groot. Niet alleen bij volwassenen maar ook bij kinderen met ernstig overgewicht worden meer risicofactoren gevonden voor hart- en vaatziekten en diabetes mellitus type 2. Daarnaast hebben kinderen met overgewicht vaak ook nog overgewicht op latere leeftijd (Visscher en Schoemaker, 2008). Het aantal kinderen met (ernstig) overgewicht is de afgelopen jaren enorm toegenomen (Bulk-Bunschoten et al., 2005).

In Lansingerland is vijf procent van de kleuters, veertien procent van de leerlingen in groep 7 en vijf procent van de eersteklassers³ op het voortgezet onderwijs te dik, zoals blijkt uit metingen door de jeugdgezondheidszorg (tabel 2.1.1.)⁴. De cijfers van de brugklassers zijn gebaseerd op zelfrapportage.

Tabel 2.1.1. Prevalentie van overgewicht en obesitas naar leeftijdsmoment.

	overgewicht totaal			matig overgewicht			obesitas		
	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes
kleuters	5%	5%	5%	4%	4%	4%	1%	1%	1%
groep 7	14%	12%	16%	13%	11%	15%	1%	1%	1%
eerste klas	5%	8%	2%	4%	7%	2%	1%	1%	0%

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Bij kleuters kan voor geslacht niet getoetst worden voor overgewicht en obesitas omdat de aantallen te klein zijn. In groep 7 kan er voor overgewicht niet naar geslacht en etnische herkomst worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

In de eerste klas van het voortgezet onderwijs kan er voor overgewicht en obesitas niet worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

³ Bij brugklassers zijn lengte en gewicht niet gemeten.

⁴ Overgewicht en obesitas zijn bepaald aan de hand van internationale geslacht- en leeftijdspecifieke afkappunten voor de Body Mass Index (Cole et al 2000).

Voeding en beweging

In de JMR vragenlijsten worden vragen gesteld over belangrijke leefstijl aspecten die vaak samenhangen met overgewicht: ontbijten, groente en fruit eten, frisdrank- en tussendoortjesgebruik, televisiekijken/computeren, buitenspelen en sporten. In de strijd tegen overgewicht richt de jeugdgezondheidszorg zich op het eten van groente en fruit, het verminderen van het aantal tussendoortjes tot maximaal drie per dag (Voedingscentrum), het stimuleren van ontbijten, vermindering van frisdrankgebruik (of andere gezoete dranken) tot maximaal twee per dag, vermindering van televisiekijken tot maximaal één uur per dag bij kinderen onder de zes jaar en maximaal twee uur per dag bij kinderen boven de zes jaar en het stimuleren van buiten spelen en sporten (Bulk-Bunschoten et al., 2005). De Nederlandse Norm Gezond Bewegen voor jeugdigen ligt op één uur matig intensieve beweging per dag, waarvan twee keer per week gericht op uithoudingsvermogen.

Voeding

(Ernstig) overgewicht hangt samen met *niet* ontbijten, mogelijk omdat de verleiding om te snoepen of snacken met een lege maag groter is (www.overgewicht.org). Het percentage kinderen en jongeren dat minstens vijf dagen per week ontbijt, varieert van 99% bij kleuters, 97% bij groep 7 tot 90% bij leerlingen in de eerste klas van het voortgezet onderwijs. Er is geen verschil gevonden voor geslacht (tabel 2.1.2).

Tabel 2.1.2. Belangrijke voedingsgewoonten per leeftijdsmoment.

Item	geslacht	kleuters	groep 7	brugklas
Ontbijt minstens vijf dagen per week	totaal	99%	97%	90%
	jongens	99%	97%	92%
	meisjes	99%	97%	88%
Eet dagelijks fruit volgens de norm*	totaal	32%	21%	27%
	jongens	31%	19%	28%
	meisjes	33%	23%	26%
Eet dagelijks groente	totaal	35%	32%	34%
	jongens	34%	32%	32%
	meisjes	35%	32%	36%
Meer dan twee glazen fris per dag**	totaal	45%	38%	28%
	jongens	50%	42%	32%
	meisjes	40%	33%	25%
Meer dan drie tussendoortjes per dag	totaal	2%	4%	-
	jongens	2%	3%	-
	meisjes	2%	5%	-

* Kleuters anderhalf stuk per dag, vanaf groep 7 twee stuks per dag. Bij alle leeftijdsgroepen mag 1 stuk fruit vervangen worden door een glas sinaasappel- of grapefruitsap.

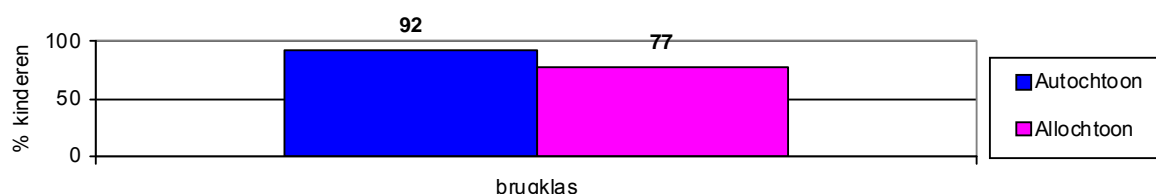
** Frisdrank of andere gezoete dranken.

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Omdat weinig kleuters en kinderen in groep 7 niet minstens vijf dagen per week ontbijten kan er niet getoetst worden voor verschillen naar etnische herkomst.

Op het voortgezet onderwijs zijn er minder leerlingen van allochtone herkomst die regelmatig ontbijten (figuur 2.1.2).

Figuur 2.1.2. Percentage brugklassers dat minimaal vijf keer per week ontbijt naar etnische herkomst

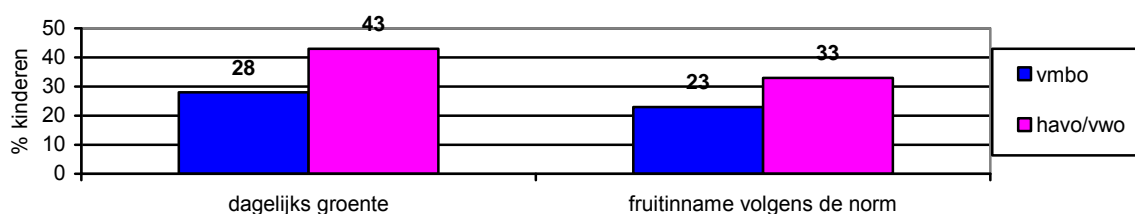

Het Voedingscentrum adviseert tot negen jaar elke dag 50-150 gram groente en anderhalf stuk fruit te eten. Vanaf negen jaar is het advies 150-200 gram groente en twee stuks fruit. De fruitconsumptie is bekeken aan de hand van deze richtlijn, waarbij één stuk fruit vervangen mag worden door een glas sinaasappel- of grapefruitsap. Bij de groenteconsumptie is er gekeken of er elke dag groente wordt gegeten.

Het percentage kinderen en jongeren dat fruit eet volgens de richtlijn gezonde voeding is 32% bij de kleuters, 21% bij groep 7 en 27% bij de eersteklassers in het voortgezet onderwijs. Voor groente- en fruitconsumptie zijn geen verschillen gevonden voor geslacht en etnische herkomst.

Jongeren op havo/vwo (33%) eten vaker fruit volgens de norm dan jongeren op het vmbo (23%), ook eten jongeren op havo/vwo (43%) vaker dagelijks groente dan jongeren op het vmbo (28%).

Vervolg figuur 2.1.3. Percentage brugklassers dat dagelijks groente en dagelijks fruit eet volgens de richtlijn gezonde voeding naar schoolniveau

n relatief veel tussendoortjes (zoals snacks, koek, snoep en gebak) zitten niet veel voedingsstoffen, zoals vitamines en mineralen. Veel van deze producten zorgen al snel voor extra calorieën omdat ze vaak veel vet en/of toegevoegde suikers bevatten. Daarom adviseert Het Voedingscentrum per dag niet meer dan drie à vier keer iets tussendoor te eten en daarbij te kiezen voor 'gezonde' tussendoortjes.

Ook een hoge inname van frisdrank of andere suikerhoudende dranken hangt samen met overgewicht, doordat dranken met suiker ervoor zorgen dat er snel te veel calorieën binnenkomen. Verder levert frisdrank geen belangrijke voedingsstoffen, zoals vitamines en mineralen. Daarom vindt Het Voedingscentrum dranken die geen calorieën leveren, zoals water, thee zonder suiker en light frisdrank, de beste keus. Light producten moeten door kinderen echter met mate gebruikt worden (van één tot vier jaar niet meer dan één tot twee glazen light frisdrank, yoghurt drank of andere light producten met cyclamaat, tussen 4 en 8 jaar niet meer dan drie glazen).

Van de kleuters krijgt 45% meer dan twee glazen frisdrank (of andere gezoete dranken) per dag. Bij de kleuters zijn er meer jongens dan meisjes die meer dan twee glazen frisdrank per dag drinken. Voor etnische herkomst zijn er geen verschillen gevonden. Van de leerlingen in groep 7 drinkt 38% meer dan twee glazen frisdrank (of andere gezoete dranken). Ook in groep 7 zijn er meer jongens (42%) dan meisjes (33%) in die meer dan twee glazen frisdrank per dag drinken en zijn er geen verschillen naar etnische herkomst. In de eerste klas van het voortgezet onderwijs drinkt 28% meer dan twee glazen frisdrank. Voor jongeren in de brugklas is er geen verschil naar geslacht, opleidingsniveau of etnische herkomst gevonden.

Van de kleuters krijgt twee procent meer dan drie tussendoortjes per dag (groente en fruit telt hier niet mee), in groep 7 is dit vier procent. Er kan voor tussendoortjes niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat het aantal kinderen dat veel tussendoortjes eet te klein is. Er zijn geen verschillen gevonden naar geslacht. Op het voortgezet onderwijs is niet gevraagd naar het eten van tussendoortjes (tabel 2.1.2).

Beweging

Naast een gezonde voeding is ook bewegen belangrijk bij de preventie van overgewicht.

Van de kleuters speelt de helft minstens vijf dagen per week buiten. Er is geen verschil naar geslacht en etnische herkomst. In groep 7 is het aandeel 51% dat minstens vijf dagen per week buiten speelt, ook voor groep 7 is er geen verschil voor geslacht en etnische herkomst.

Bij de oudere leeftijdsgroepen is gekeken naar sportdeelname. 79% van de kinderen in groep 7 is lid van een sportvereniging. Er is geen verschil gevonden tussen jongens en meisjes. Kinderen van autochtone herkomst zijn vaker lid van een sportvereniging dan kinderen van allochtone herkomst (82% versus 62%).

In groep 2 sport 62% minstens twee dagen per week buiten schooltijd. Hiervoor zijn geen verschillen gevonden tussen geslacht en etnische herkomst. In groep 7 sport driekwart minstens twee dagen per week buiten schooltijd. Jongens doen dit meer dan meisjes (82% versus 68%). Kinderen van autochtone herkomst sporten vaker minstens twee dagen per week buiten schooltijd dan kinderen van allochtone herkomst (77% versus 63%).

In de brugklas doet ruim driekwart (79%) van de leerlingen minstens twee dagen aan sport buiten schooltijd en is 84% lid van een sportvereniging. Er is geen verschil voor schoolniveau wat betreft het lid zijn van een sportvereniging, of het minstens twee dagen per week sporten. Brugklassers van autochtone herkomst (86%) zijn vaker lid van een sportvereniging dan van allochtone herkomst (70%). Bij minstens tweemaal per week sporten buiten schooltijd is geen verschil voor etnische herkomst.

Tabel 2.1.3. Belangrijke lichaamsactiviteiten per leeftijdsmoment.

Item	geslacht	kleuters	groep 7	brugklas
Speelt minstens vijf dagen per week buiten	totaal	50%	51%	-
	jongens	53%	54%	-
	meisjes	46%	48%	-
Lid van een sportvereniging	totaal	-	79%	84%
	jongens	-	81%	87%
	meisjes	-	77%	82%
Sport minstens twee dagen per week	totaal	62%	75%	79%
	jongens	60%	82%	85%
	meisjes	64%	68%	73%
Kijkt veel tv of computert veel per dag*	totaal	65%/20%	46%	63%
	jongens	71%/25%	49%	67%
	meisjes	60%/15%	43%	60%

* Onder de zes jaar: een uur of meer, boven de zes jaar: meer dan twee uur. Bij de kleuters zijn beiden gerapporteerd (respectievelijk meer dan één uur en meer dan twee uur).

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Naast de uren die er besteed worden aan bewegen, wordt er in de Jeugdmonitor ook gevraagd naar de uren die worden besteed aan passieve vrijetijdsbesteding, zoals tv kijken en computeren. Niet alleen inactiviteit speelt een rol bij deze zittende activiteiten, maar bijvoorbeeld ook het nuttigen van snacks tijdens het tv kijken. Geadviseerd wordt het tv kijken/computeren onder de zes jaar te beperken tot niet langer dan een half uur en boven de zes jaar niet langer dan twee uur per dag.

65% van de kleuters kijkt één uur of meer tv/computert per dag. Hiervoor is geen verschil naar geslacht of etnische herkomst. Ongeveer twintig procent van de kleuters computert of kijkt meer dan twee uur per dag tv. Jongens doen dit meer dan meisjes (25% versus vijftien procent) en allochtone kinderen (31 %) doen dit meer dan autochtone kinderen (19%). Bij de oudere leeftijdsgroepen neemt tv kijken/computeren toe en varieert van 46% in groep 7 tot 63% in de eerste klas van het voortgezet onderwijs. Tussen geslacht en etnische herkomst zijn hiervoor geen verschillen gevonden. De helft van de leerlingen in groep 7 heeft een eigen tv en/of spelcomputer op de kamer.

Het niveau van het onderwijs hangt samen met scores op de leefstijlaspecten. Behalve op het drinken van twee glazen frisdrank per dag, lid zijn van een sportvereniging en het minstens twee dagen per week sporten scoren vmbo-leerlingen ongunstiger op de genoemde leefstijlaspecten dan leerlingen op havo/vwo (tabel 2.1.4).

Tabel 2.1.4. Leefstijlaspecten op het voortgezet onderwijs naar niveau.

Item	niveau	brugklas
Ontbijt minstens vijf dagen per week	vmbo	86%
	havo/vwo	96%
Eet dagelijks fruit volgens de norm	vmbo	23%
	havo/vwo	33%
Eet dagelijks groente	vmbo	28%
	havo/vwo	43%
Meer dan twee glazen frisdrank per dag*	vmbo	30%
	havo/vwo	26%
Lid van een sportvereniging	vmbo	82%
	havo/vwo	87%
Sport minstens twee dagen per week	vmbo	79%
	havo/vwo	80%
Meer dan twee uur tv kijken of computeren per dag	vmbo	71%
	havo/vwo	53%

* Frisdrank of andere gezoete dranken.

Bij vetgedrukte percentages verschillen vmbo en havo/vwo significant van elkaar.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

(Ernstig) overgewicht is voor zowel jongens als meisjes in de kleuterleeftijd niet veranderd ten opzichte van eerdere metingen. Vergeleken met landelijke cijfers is (ernstig) overgewicht voor zowel jongens als meisjes in Lansingerland minder.

Bij jongens en meisjes in de eerste klas van het voortgezet onderwijs is het percentage (ernstig) overgewicht veranderd ten opzichte van eerdere metingen (tabel 2.1.5). Bij jongens is het percentage (ernstig) overgewicht toegenomen en bij meisjes juist afgenomen. Vergeleken met landelijke cijfers hebben meisjes in Lansingerland minder (ernstig) overgewicht dan landelijk (twee procent versus zeven procent).

Tabel 2.1.5. (Ernstig) overgewicht: vergelijking met eerdere meting.

Item		kleuters		Brugklas	
		05/06	07/08	05/06	07/08
(ernstig) overgewicht	jongens	6%	5%	4%	8%
	meisjes	9%	5%	6%	2%

Percentages zijn *inclusief* obesitas.

Bij vetgedrukte percentages verschillen de twee meetmomenten significant van elkaar.

Voor kleuters en brugklassers zijn er geen verschillen in ontbijten gevonden ten opzichte van eerdere metingen. Voor frisdrankgebruik zijn geen verschillen gevonden ten opzichte van eerdere metingen. De andere voedingsaspecten kunnen nog niet vergeleken worden met eerdere metingen, omdat deze aspecten in het vorige rapport vanwege beleidskeuzes niet gerapporteerd werden.

Vergeleken met landelijk cijfers eten de jongeren in Lansingerland meer dagelijks fruit (29% versus 41%). Jongeren eten vergeleken met de landelijke cijfers minder groente (41% versus 34%) en zijn vaker lid van een sportclub (67% versus 84%).

Voor wat betreft de bewegingsaspecten is er voor alle leeftijdsmomenten een afname te zien ten opzichte van eerdere metingen. Kleuters spelen minder vijf dagen per week buiten en sporten minder minstens twee dagen per week vergeleken met eerdere metingen.

Leerlingen op het voortgezet onderwijs zijn minder gaan sporten buiten schooltijd vergeleken met de eerdere meting in 2005-2006 (tabel 2.1.6). Tv kijken/computeren kan niet vergeleken worden met een eerdere meting, omdat in het verleden alleen gerapporteerd werd over tv kijken exclusief computeren.

Tabel 2.1.6. Lichaamsactiviteiten: vergelijking met eerdere meting.

Item	kleuters		groep 7		brugklas	
	05/06	07/08	2005	08/09	05/06	07/08
Speelt vijf dagen per week buiten	72%	50%	-	51%	-	-
Lid sportvereniging	-	-	-	79%	81%	84%
Sport minstens twee dagen per week	66%	62%	-	75%	86%	79%

Bij vetgedrukte percentages verschillen de twee meetmomenten significant van elkaar.

In de eerste klas van het voortgezet onderwijs komt overgewicht/obesitas minder voor dan landelijk. De landelijke cijfers voor groep 7 en voortgezet onderwijs zijn gebaseerd op onderzoek door TNO uit 2002-2004 (HBSC, 2005).

Tabel 2.1.7. Prevalentie van overgewicht en obesitas in Lansingerland en Nederland.

	Lansingerland				Nederland			
	overgewicht		obesitas		overgewicht		obesitas	
	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes
Kleuters	4%	4%	1%	1%	7%	8%	1%	1%
Groep 7	11%	15%	1%	1%	12%	15%	3%	3%
Eerste klas	7%	2%	0%	1%	13%	14%	4%	4%

Percentage overgewicht is *exclusief* obesitas.

Bij vetgedrukte percentages verschillen de cijfers van Lansingerland en de landelijke cijfers significant van elkaar

Bron voor kleuters, groep 7 en voortgezet onderwijs: HBSC 2006

Een uitkomst van de 'Ga voor gezond!-test' van het NIGZ (www.gavoorgezond.nl) is dat de helft van de kinderen uit groep 1 tot en met 3 elke dag groente of fruit eet. Het percentage kleuters uit Lansingerland dat elke dag groente of fruit eet, ligt gelijk (50%). Uit het HBSC-onderzoek (2005) komt naar voren dat 37% van de leerlingen uit groep 8 en 29% van de leerlingen van het voortgezet onderwijs elke dag fruit eten. De cijfers van Lansingerland over elke dag fruit eten, zijn vanwege de andere basisschoolgroep niet helemaal vergelijkbaar, daarom is er niet getoetst.

Door het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) wordt aangegeven dat 60% van de driejarigen en 67% van de 5-12 jarigen (bijna) iedere dag buiten speelt en dat 77% van de 8-12 jarigen lid is van een sportvereniging. Uit de HBSC-studie blijkt dat op het voortgezet onderwijs 67% lid is van een sportvereniging. Door het gebruik van andere instrumenten en leeftijdsmomenten is een goede vergelijking niet mogelijk met landelijke cijfers en daarom is er geen vergelijking gemaakt.

2.2. Roken

Kernboodschap

- Tien procent van de eersteklassers op het voortgezet onderwijs heeft wel eens gerookt. Dit geldt ook voor vijf procent van de leerlingen in groep 7.
- Eén procent van de eersteklassers rookt dagelijks.
- Jongens hebben vaker wel eens gerookt dan meisjes.
- Leerlingen op het vmbo hebben vaker wel eens gerookt dan leerlingen op havo/vwo.
- In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage jongeren dat wel eens heeft gerookt afgenomen.

Roken verhoogt het risico op longkanker, hart- en vaatziekten en chronische luchtwegaandoeningen. Alhoewel dit geen aandoeningen zijn die al veel bij de jeugd voorkomen, is het juist ook bij jongeren van belang om inzicht te krijgen in het rookgedrag, omdat blijkt dat veruit de meeste volwassen rokers al in hun jeugd met roken begonnen zijn (Monshouwer., Verdurmen, Van Dorsselaer, Smit, Gorter & Vollebergh, 2008).

Roken (ooit)

Aan de leerlingen in groep 7 en de brugklas is gevraagd of zij roken of wel eens gerookt hebben.

Het aantal jongeren dat rookt: vijf procent van de leerlingen in groep 7 geeft aan wel eens te hebben gerookt en in de brugklas is dit tien procent. In de brugklas geven jongens vaker dan meisjes aan wel eens gerookt te hebben, voor groep 7 is er geen verschil tussen jongens en meisjes (zie figuur 2.2.1). Zowel voor groep 7 als voor de brugklas zijn geen verschillen naar etnische herkomst gevonden.

Voor kinderen in groep 7 die ooit hebben gerookt kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat de aantallen die ooit hebben gerookt te klein zijn. Voor de brugklas zijn geen verschillen gevonden naar etnische herkomst.

Leerlingen op het vmbo geven vaker aan wel eens gerookt te hebben dan leerlingen op het havo/vwo (vijftien procent versus vijf procent).

Dagelijks roken

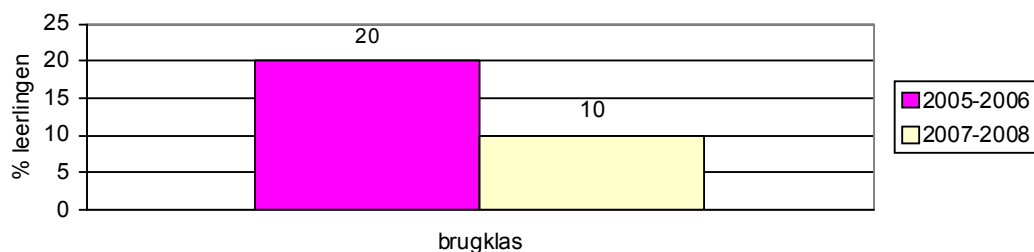
Onder leerlingen in groep 7 komt dagelijks roken niet voor, in de brugklas (één procent) komt dagelijks roken bijna niet voor.

Er kan voor dagelijks roken niet worden getoetst naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst omdat de aantallen van dagelijks roken te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Het percentage jongeren in de brugklas in Lansingerland dat ooit gerookt heeft, is afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren (figuur 2.2.3). Voor groep 7 is er geen vergelijking mogelijk met het jaar 2005-2006 omdat deze niet meedeelde aan de JMR.

Figuur 2.2.3 Percentage jongeren dat ooit heeft gerookt: vergelijking met eerdere metingen

Het percentage leerlingen in de eersteklas dat dagelijks rookt is gelijk gebleven ten opzichte van 2005-2006.

Landelijk heeft 33% van de 12-16 jarigen wel eens gerookt (24% van alle brugklassers) en rookt acht procent dagelijks (drie procent van alle brugklassers).

Omdat de groepen te verschillend zijn is er niet getoetst met de landelijke cijfers.

2.3. Alcoholgebruik

Kernboodschap

- Tien procent van de leerlingen in de brugklas heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol gedronken.
- Zes procent van de brugklassers heeft in de laatste vier weken tenminste eenmaal vijf of meer glazen alcohol bij één gelegenheid gedronken.
- Jongens in de brugklas hebben vaker ooit alcohol gedronken dan meisjes.
- Leerlingen op vmbo hebben vaker ooit alcohol gedronken dan leerlingen op havo/vwo.
- Jongens in de brugklas drinken vaker alcohol in het weekend dan meisjes.
- In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage jongeren uit Lansingerland dat ooit en recent alcohol heeft gebruikt afgenomen.

Drinken voor het 16^e levensjaar levert gezondheidsrisico's op, omdat de hersenen nog niet volledig ontwikkeld zijn. De alcoholgerelateerde gezondheidsschade die zich al op jonge leeftijd openbaart zijn vooral de acute consequenties van alcoholgebruik, zoals alcoholvergiftiging. Alcoholgebruik gaat echter ook gepaard met schade die zich op lange termijn uit, zoals hersenschade en kanker. Bovendien blijkt uit onderzoek dat vroeg beginnen met drinken de kans op alcoholproblemen op latere leeftijd vergroot (Trimbosinstituut, 2008).

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij ooit alcohol gedronken hebben, en zo ja, hoe vaak zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol hebben gedronken (recent alcoholgebruik). Aan de leerlingen in het voortgezet onderwijs is vervolgens ook gevraagd of ze in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek wel eens vijf glazen alcohol of meer hebben gedronken bij één gelegenheid.

Alcoholgebruik (ooit)

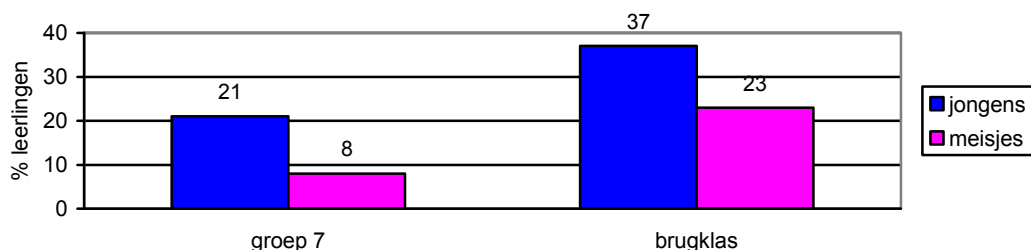
In groep 7 geeft 15% van de leerlingen aan wel eens alcohol te hebben gedronken. Jongens hebben dit vaker gedaan dan meisjes (21% versus 8%). In de brugklas heeft 31% van de leerlingen wel eens alcohol gedronken. Jongens (37%) hebben vaker ooit alcohol gedronken dan meisjes (23%). Leerlingen op vmbo (35%) hebben vaker ooit alcohol gedronken dan leerlingen op havo/vwo (24%). Er is geen verschil tussen etniciteit.

13% van de jongeren drinkt in het weekend, jongens (17%) doen dit vaker dan meisjes (9%).

Er is geen verschil naar schoolniveau of etnische herkomst.

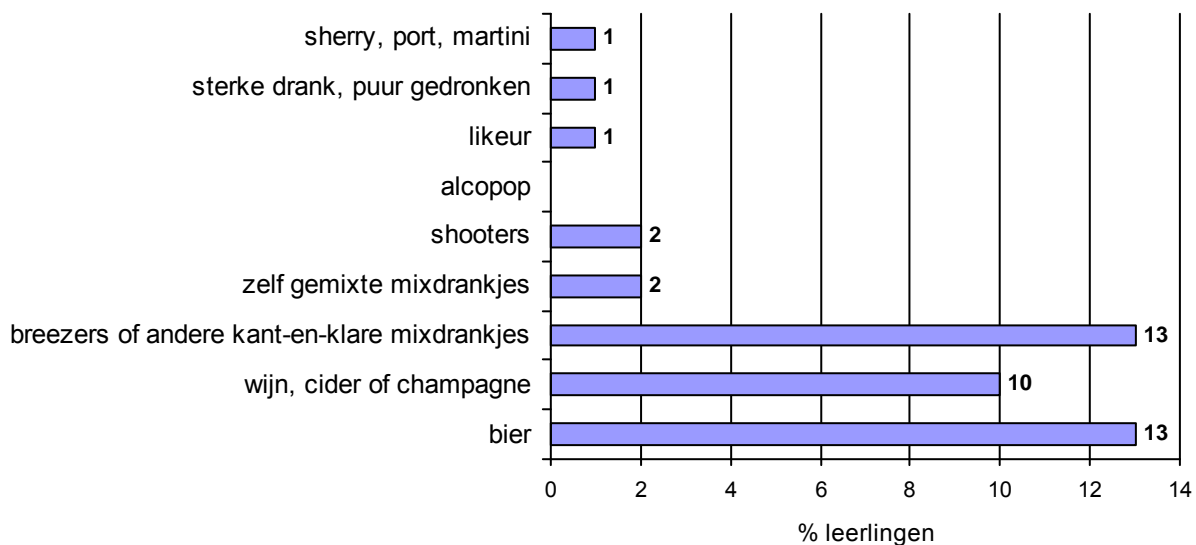
Vijf procent van de leerlingen drinkt doordeweeks. Er is geen verschil naar geslacht en schoolniveau. Voor etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

Figuur 2.2.1 Percentage leerlingen dat ooit alcohol heeft gedronken naar geslacht en leeftijdsmoment

In de brugklas zijn kant en klare mixdrankjes (waaronder breezers) en bier de meest populaire alcoholhoudende drankjes (zie figuur 2.3.1). Jongens (20%) drinken vaker bier dan meisjes (4%).

Figuur 2.3.1: alcoholgebruik door eersteklassers*, naar type drank

* Populatie: alle eersteklassers in Lansingerland die hebben meegedaan aan de Jeugdmonitor.

Recent alcoholgebruik

Vijf procent van de leerlingen in groep 7 en tien procent van de leerlingen in de brugklas heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol gedronken. Voor groep 7 geldt dat jongens vaker recent alcohol hebben gedronken dan meisjes (80% versus 20%). Voor etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

Voor de brugklas is er geen verschil tussen jongens en meisjes, etnische herkomst en schoolniveau.

Overmatig alcoholgebruik

In de eersteklas heeft zes procent van de leerlingen in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek tijdens één gelegenheid vijf of meer glazen alcohol gedronken. Er is geen verschil tussen geslacht en het schoolniveau.

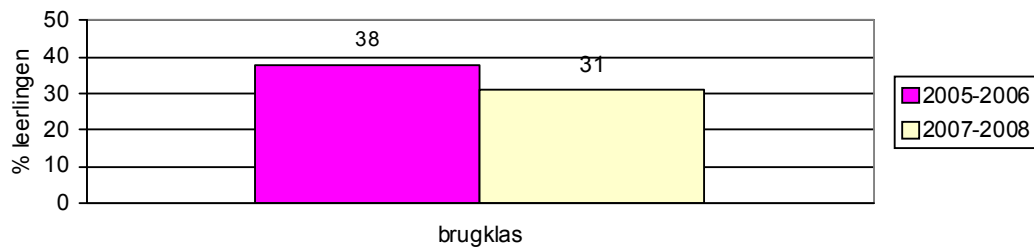
Er kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat het aantal leerlingen te klein is.

Eén procent van de brugklassers geeft aan in de laatste vier weken wel eens dronken of aangeschoten te zijn geweest. Dit percentage is aanmerkelijk lager dan het percentage leerlingen dat aangeeft in de afgelopen vier weken vijf of meer glazen alcohol te hebben gedronken bij één gelegenheid (zes procent). Voor dit verschil is geen duidelijke verklaring. Voor in de laatste vier weken wel eens dronken of aangeschoten zijn geweest is niet getoetst naar geslacht, opleidingsniveau en etnische herkomst omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

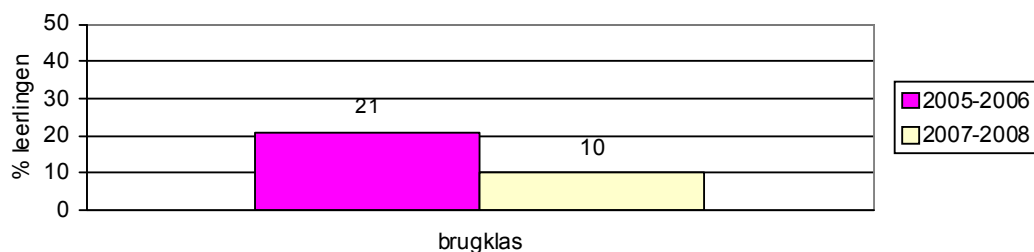
In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage leerlingen dat ooit alcohol heeft gedronken gedaald (figuur 2.3.3).

Figuur 2.3.3 Percentage jongeren dat wel eens alcohol heeft gedronken naar leeftijdsmoment: vergelijking met eerdere metingen

Het alcoholgebruik in de laatste vier weken is in vergelijking met eerdere metingen afgenomen (zie figuur 2.3.4). Omdat in het schooljaar 2007-2008 is overgegaan op de landelijke standaardvraagstelling van GGD Nederland, is het percentage jongeren dat de afgelopen vier weken wel eens vijf of meer glazen alcohol per keer heeft gedronken niet te vergelijken met voorgaande jaren.

Figuur 2.3.4 Percentage leerlingen met recent alcoholgebruik: vergelijking met eerdere metingen

Landelijk heeft 49% van de leerlingen in groep 8 en 77% van de 12-16 jarigen wel eens alcohol gedronken. Omdat de leeftijdsgroepen niet goed te vergelijken zijn, is er niet getoetst voor vergelijking met landelijke cijfers.

2.4. Drugsgebruik

Kernboodschap

- Minder dan één procent van de brugklassers heeft in de afgelopen vier weken marihuana of hasj gebruikt.
- Harddrugsgebruik komt nauwelijks voor onder brugklassers in Lansingerland (minder dan één procent).

Sommige jongeren zijn geneigd om met drugs te experimenteren. Redenen om drugs te gebruiken zijn meestal nieuwsgierigheid, stoer gedrag, behoefte aan sociale acceptatie of psychische problemen. Cannabisproducten als hasj, wiet en marihuana worden softdrugs genoemd. Deze middelen hebben geen sterk verslavende werking. Wel verminderen ze het reactie- en concentratievermogen en hebben ze een negatieve invloed op het korte termijn geheugen. Hierdoor kunnen leerprestaties verminderen. XTC, cocaïne en heroïne zijn harddrugs. Deze middelen zijn (zeer) verslavend en schadelijk voor de gezondheid (Trimbosinstituut, 2008).

Dertien procent van de leerlingen in groep 7 kent kinderen / jongeren in de buurt of in de buurt van de school die drugs gebruiken. Hierbij zijn geen verschillen gevonden naar geslacht en etnische herkomst.

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek marihuana of hasj hebben gebruikt. Aan de leerlingen is ook gevraagd of zij in deze periode harddrugs (XTC, cocaïne, heroïne) hebben gebruikt.

Softdrugsgebruik

Minder dan één procent van de brugklassers geeft aan in de vier weken voorafgaand het onderzoek marihuana of hasj te hebben gebruikt. Verschillen tussen geslacht, schoolniveau en etnische groepen kan niet worden getoetst vanwege te geringe aantallen die softdrugs gebruiken.

Harddrugsgebruik

Bij de brugklassers komt harddrugsgebruik nauwelijks voor (minder dan één procent). Verschil naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat de aantallen die harddrugs gebruiken te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Het softdrugsgebruik door leerlingen uit de brugklas niet worden getoetst met eerdere metingen vanwege te kleine aantallen die softdrugs gebruiken. Het harddrugsgebruik kan niet worden vergeleken met voorgaande jaren omdat er geen cijfers in het vorige rapport staan vermeld.

Landelijk geeft acht procent van de scholieren op het voortgezet onderwijs aan de laatste maand softdrugs te hebben gebruikt. Omdat de leeftijdsgroepen niet te vergelijken is er niet getoetst voor de landelijke cijfers.

2.5. Seksueel gedrag

Kernboodschap

- 39% van de leerlingen in groep 7 geeft aan thuis of op school seksuele voorlichting te hebben gehad.
- Jongens in de brugklas geven vaker aan weleens te vrijen dan meisjes.
- Jongeren van het vmbo geven vaker aan weleens te vrijen dan leerlingen van havo/vwo.
- Leerlingen van allochtone herkomst geven vaker aan weleens te vrijen dan leerlingen van Nederlandse herkomst.
- Twee procent van de brugklassers geeft aan wel eens geslachtsgemeenschap te hebben gehad.

Seksuele voorlichting

Kinderen verkennen al op jonge leeftijd de intimiteit met anderen. Om kinderen een evenwichtige basis te kunnen bieden voor hun seksuele en relationele ontwikkeling moeten ouders en leerkrachten daar goed op zijn voorbereid, (van der Doef, 2003).

Seksuele voorlichting aan kinderen blijkt echter een moeilijk onderwerp voor veel ouders. Veel ouders stellen daarom het moment waarop ze met hun kinderen over seks beginnen te praten uit, en verwachten dat tijdens de biologieles op school een en ander uitgelegd wordt (van der Doef, 2003). Relationele en seksuele vorming is inmiddels een kerndoel in het voortgezet onderwijs, waardoor alle 13-15 jarigen minimaal één jaar binnen het vak biologie en verzorging enige mate van seksuele voorlichting krijgen. Maar seksuele voorlichting in het voortgezet onderwijs is niet voldoende. Seksuele voorlichting moet al veel eerder, namelijk op de basisschool beginnen. Helaas is dit in het basisonderwijs nog nauwelijks het geval; naar schatting wordt op slechts tien procent van alle basisscholen in Nederland seksuele voorlichting gegeven (van der Doef, 2003).

Aan de leerlingen in groep 7 is gevraagd of ze thuis en op school seksuele voorlichting hebben gehad. Van de kinderen in groep 7 geeft 29% aan thuis seksuele voorlichting te hebben gehad; 58% geeft aan thuis geen seksuele voorlichting te hebben gehad is en dertien procent weet het niet. Er zijn geen verschillen naar geslacht en etnische herkomst gevonden.

22% van de leerlingen in groep 7 geeft aan seksuele voorlichting gehad te hebben op school; 65% geeft aan geen seksuele voorlichting te hebben gehad op school en dertien procent weet het niet. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes en etnische herkomst.

In totaal geeft 39% van de leerlingen in groep 7 aan seksuele voorlichting te hebben gehad, thuis of op school, 45% geeft aan geen seksuele voorlichting te hebben gehad en zestien procent weet het niet. Er zijn geen verschillen naar geslacht en etnische herkomst.

Seksueel contact

Tijdens de adolescentie neemt de seksuele ontwikkeling en het experimenteren met seks een belangrijke plaats in. Jongeren beginnen steeds vroeger te experimenteren op dit gebied en omdat ze steeds later een vaste relatie aangaan duurt deze periode doorgaans langer (van Dorsselaer et al., 2007).

In de Jeugdmonitor zijn aan de leerlingen in de brugklas vragen gesteld over seksueel contact (vrijen zonder met elkaar naar bed te gaan en geslachtsgemeenschap). Ook zijn vragen gesteld over (on)veilig vrijen.

Vrijen met iemand (zonder met elkaar naar bed te gaan) wordt door dertien procent van de brugklassers aangegeven. Het hebben van geslachtsgemeenschap (met iemand naar bed gaan) wordt door twee procent van de brugklassers gerapporteerd.

Leerlingen van allochtone herkomst vrijen vaker dan leerlingen van Nederlandse herkomst (24% versus elf procent). Vrijen zonder geslachtsgemeenschap wordt meer gerapporteerd door jongeren van het vmbo dan door leerlingen van havo/vwo (zestien procent versus negen procent). Voor geslachtsgemeenschap kan niet worden getoetst voor verschillen naar geslacht, schoolniveau of etnische herkomst omdat de aantallen die geslachtsgemeenschap hebben gehad te klein zijn.

(On)veilig vrijen

Wanneer jongeren onveilig vrijen, brengt dit risico's met zich mee voor de gezondheid. Jongeren die zonder condoom geslachtsgemeenschap hebben, lopen risico op een seksueel overdraagbare aandoening (soa). Ook lopen ze risico op een onbedoelde zwangerschap indien ook geen pil of ander anticonceptiemiddel wordt gebruikt (Schrijver en Schoemaker, 2008). Onderzoek wijst uit dat soa's onder Nederlandse jongeren nog steeds toenemen (Van Dorselaer et al, 2007). Deze toename valt deels te verklaren door de grotere testbereidheid onder jongeren waardoor het aantal gediagnosticeerde soa's toeneemt. Maar ook het toegenomen aantal seksueel actieve jongeren en het aantal wisselende sekspartners is een mogelijke verklaring hiervoor (Schrijvers en Schoemaker, 2008).

43% van de brugklassers die wel eens geslachtsgemeenschap hebben gehad, geven aan bij de laatste keer dat ze geslachtsgemeenschap hadden een ander voorbehoedsmiddel (bv. pil, spiraaltje, prikpil) te hebben gebruikt.

Voor verschillen naar geslacht, schoolniveau of etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke gegevens

In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage jongeren dat wel eens met iemand gevreeën heeft (zonder daarbij geslachtsgemeenschap te hebben gehad) afgenomen. In 2005-2006 was dit percentage 25% en dertien procent in 2007-2008.

Door het gebruik van de landelijke standaardvraagstelling van GGD Nederland in het schooljaar 2007-2008 kan het percentage jongeren dat zonder condoom geslachtsgemeenschap heeft gehad niet vergeleken worden met voorgaande jaren.

Omdat het aantal jongeren die geslachtsgemeenschap hebben in Lansingerland te klein is, kan er niet worden getoetst in vergelijking met landelijke cijfers.

3. (Psychische) gezondheid en gedrag

Elk kind vertoont wel eens agressief gedrag of is wel eens angstig. Maar wanneer is dit gedrag gezond en wanneer spreekt men van problematisch gedrag bij kinderen en jongeren? Deze grens is niet gemakkelijk te trekken. Wat normaal gedrag is op een bepaalde leeftijd, kan op latere leeftijd wel problematisch zijn. Het gedrag van kinderen en jongeren verschilt ook sterk per situatie. Op school gedragen de meeste kinderen zich anders dan thuis. Om te beoordelen of het gedrag van een kind gezond of problematisch is, dient men dan ook rekening te houden met enerzijds de leeftijd van het kind en anderzijds met informatie van verschillende informanten (Schrijvers & Schoemakers, 2008).

In dit hoofdstuk komen de twee belangrijkste typen psychische problemen van de jeugd aan de orde: emotionele problemen en gedragsproblemen. Deze problemen worden ook wel internaliserende en externaliserende problemen genoemd (Schrijvers & Schoemakers, 2008). Externaliserend gedrag is naar buiten gericht en storend voor de omgeving. Het gaat hierbij om agressief en normoverschrijdend gedrag. Internaliserend gedrag is meer naar binnen gericht en daardoor voornamelijk storend voor het kind of de jongere zelf. Voorbeelden zijn angst, depressiviteit, teruggetrokkenheid, psychosomatische klachten (bijvoorbeeld hoofdpijn en buikpijn zonder aanwijsbare medische oorzaak) en eenzaamheid. Daarnaast komen in dit hoofdstuk ook de ervaren gezondheid, zorgen van ouders en de scores op de vragenlijsten voor psychische problemen aan de orde.

3.1. (Psychische) gezondheid

3.1.1. Ervaren gezondheid

Kernboodschap

- De gezondheid van 98% van de kleuters wordt door hun ouders als goed benoemd.
- Van de leerlingen in groep 7 geeft 86% aan zijn gezondheid (heel) goed te vinden, bij de brugklassers is dit 90%.
- In vergelijking met eerdere metingen zijn leerlingen op het voortgezet onderwijs onveranderd over hun gezondheid.

Op alle leeftijdsmomenten is een algemene vraag over ervaren gezondheid gesteld. Bij kleuters is deze vraag door ouders beantwoord. Vanaf groep 7 hebben kinderen/jongeren zelf een oordeel gegeven over hun gezondheid.

Kleuters

Volgens de ouders heeft 98% van de kleuters een goede gezondheid (geen verschil tussen jongens en meisjes). Hoe de ouders de gezondheid van kleuters ervaren kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat het aantal kleuters te klein is.

Groep 7 en brugklassers

Van de leerlingen in groep 7 geeft 86% aan zijn gezondheid (heel) goed te vinden, bij de brugklassers is dit 90%. Voor groep 7 is er geen verschil naar geslacht en etnische herkomst.

Voor brugklassers is er geen verschil gevonden naar geslacht en etnische herkomst. Wel is er verschil tussen vmbo en havo/vwo leerlingen gevonden. Leerlingen van het vmbo rapporteren minder vaak een (hele) goede gezondheid dan leerlingen van de havo/vwo (87% versus 95%)

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Brugklassers beoordelen hun gezondheid niet anders dan bij de voorgaande meting in 2005-2006. Ook de ouders van kleuters rapporteren geen verandering in gezondheid in vergelijking met voorgaande meting(en). Er kan niet worden vergeleken met landelijke cijfers omdat de groepen te verschillend zijn.

3.1.2. Emotionele problemen

Kernboodschap

- Vijf procent van de kleuters is volgens hun ouders vaak van streek of huilt snel.
- Bij achttien procent van de kinderen in groep 7 is sprake van een hoge score op sombere gevoelens.
- Zestien procent van de brugklassers heeft in de afgelopen twaalf maanden er minstens één keer aan gedacht een einde aan het leven te maken.
- Drie procent van de brugklassers heeft aangegeven ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben.
- Jongens geven vaker aan ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben.
- Vmbo leerlingen rapporteren meer emotionele problemen en doen vaker een suïcidepoging dan leerlingen op havo/vwo.
- In vergelijking met eerdere metingen rapporteren leerlingen in de brugklas minder emotionele problemen.
- In vergelijking met eerdere metingen is het percentage leerlingen dat in de afgelopen twaalf maanden er minstens één keer aan gedacht heeft een einde aan het leven te maken afgenomen.

Verschillende longitudinale onderzoeken tonen aan dat emotionele problemen in de jeugd in veel gevallen voortduren tot in de volwassenheid (Schrijvers & Schoemakers, 2008). Uit onderzoek is ook gebleken dat veel angst- en stemmingsstoornissen bij volwassenen hun oorsprong hadden in de jeugd. Daarnaast verhogen ernstige emotionele problemen, en voornamelijk somberheidsgevoelens, (later) de kans op suïcide. Inzicht krijgen in deze emotionele problemen bij de jeugd is dan ook van groot belang (Schrijvers & Schoemakers, 2008).

Kleuters

Aan de ouders van kleuters zijn vragen voorgelegd over de mate waarin hun kind 'van streek is, snel huilt' en een 'neerslachtige, verdrietige indruk maakt'. Volgens de ouders is vijf procent van de kleuters vaak/bijna altijd van streek of huilt snel. Volgens de leerkracht is dit bij twee procent van de kleuters van toepassing (er is geen verschil voor geslacht). Ook bij de ouders is er geen verschil gevonden voor geslacht. Er kan niet getoetst worden naar etnische herkomst omdat de aantallen kleuters die vaak/bijna altijd van streek of huilt snel zijn te klein is.

Minder dan één procent van de kleuters maakt volgens hun ouders en/of leerkracht vaak/bijna altijd een neerslachtige, verdrietige indruk. Er kan niet getoetst worden naar geslacht en etnische herkomst omdat de aantallen kleuters die vaak/bijna altijd een neerslachtige, verdrietige indruk maken te klein is.

Groep 7

Aan de leerlingen in groep 7 zijn negen vragen gesteld over het voorkomen van sombere gevoelens⁵. Wanneer minstens vier van de negen vragen negatief beantwoord worden, komt het kind in aanmerking voor nadere diagnostiek. In dit rapport is dan sprake van een hoge score op sombere gevoelens.

Bij achttien procent van de kinderen in groep 7 is er sprake van een hoge score op sombere gevoelens. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes en etnische herkomst.

Hiernaast is aan de ouders en leerkrachten van leerlingen van groep 7 een vijftal vragen gesteld over de mate waarin emotionele problemen aanwezig zijn (SDQ emotionele problemen⁶). Over deze vijf vragen is een totaalscore berekend (range 0-10), waarbij een score van vijf of hoger duidt op emotionele problematiek. De resultaten zijn in tabel 3.1.1 weergegeven.

Volgens de ouders vertoont acht procent van de kinderen in groep 7 emotionele problematiek, waarbij er geen verschil is tussen jongens en meisjes. Verschil naar etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn. Volgens de leerkracht is bij vier procent van de leerlingen in groep 7 sprake van emotionele problematiek. Hier zijn eveneens geen verschillen

⁵ Korte Depressie Vragenlijst voor Kinderen (KDVK), de Wit 1987.

⁶ Subschaal emotionele symptomen, afkomstig uit de Strengths and Difficulties Questionnaire (Van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001); www.sdqinfo.com.

gevonden tussen jongens en meisjes en verschil naar etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat het aantal leerlingen te klein is. Bij twee procent van de leerlingen is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van emotionele problematiek. Verschillen tussen geslacht en etnische herkomst kunnen niet worden getoetst wegens te kleine aantallen.

Brugklassers

Aan de leerlingen uit de brugklas zijn ook vijf vragen gesteld uit de SDQ vragenlijst over de mate waarin emotionele problemen voorkomt (SDQ emotionele problemen⁷). Over deze vijf vragen is een totaalscore berekend (range 0-10), waarbij een score boven de vijf duidt op emotionele problematiek⁸. Daarnaast is de leerlingen gevraagd of ze er wel eens aan gedacht hebben een einde aan het leven te maken en of ze ooit een suïcidepoging ondernomen hebben. De resultaten zijn in tabel 3.1.1. weergegeven.

Tabel 3.1.1. Emotionele problemen, naar leeftijdsmoment en geslacht.

	Groep 7		Brugklas		
	ouders	leerkracht	jongens	meisjes	totaal
SDQ emotionele problemen					
- Vaak hoofdpijn	6%	2%	8%	8%	8%
- Veel piekeren	4%	3%	15%	26%	20%
- Vak ongelukkig	2%	2%	3%	4%	4%
- Zenuwachtig in nieuwe situaties	9%	5%	11%	20%	15%
- Voor veel dingen bang	2%	1%	2%	7%	4%
Ongunstige score (≥ 5)	8%	4%	10%	20%	15%
Suïcidedachten, afgelopen jaar					
	-	-	15%	18%	16%
Suïcidepoging, ooit					
	-	-	5%	1%	3%

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van emotionele problemen.

Er is geen verschil tussen etnische herkomst. Vmbo leerlingen (achtien procent) rapporteren vaker emotionele problemen dan leerlingen van havo/vwo (tien procent). Meisjes (20%) scoren vaker een ongunstige score dan jongens (tien procent).

Van de brugklassers heeft zestien procent in de afgelopen twaalf maanden er minstens één keer aan gedacht een einde aan het leven te maken. Er is geen verschil tussen jongen en meisjes, etnische herkomst en schoolniveau.

Drie procent van de brugklassers heeft aangegeven ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben. Jongens (vijf procent) hebben vaker een suïcidepoging ondernomen dan meisjes (één procent).

Leerlingen op het vmbo (vijf procent) hebben vaker een suïcidepoging ondernomen dan leerlingen van havo/vwo (één procent). Naar etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat het aantal leerlingen te klein is.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

De ouders van kleuters rapporteren ten opzichte van vorige metingen minder dat hun kind vaak/bijna altijd van streek is of snel huult. In 2007-2008 wordt dit door vijf procent van de ouders van kleuters gerapporteerd en in 2005-2006 was dit nog negen procent. Volgens de ouders is er voor kleuters ten opzichte van de vorige meting voor een neerslachtige, verdrietige indruk geen verschil.

Het percentage kinderen uit groep 7 met sombere gevoelens ligt gelijk met de landelijke gegevens (achtien procent versus twintig procent: De Wit, 1987). In vergelijking met de vorige meting (2005-2006) rapporteren brugklassers evenveel emotionele problemen. Ook wat suïcidedachten betreft is er geen verandering te zien voor brugklassers met eerdere metingen.

⁷ Subschaal emotionele symptomen, afkomstig uit de Strengths and Difficulties Questionnaire (van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001); www.sdqinfo.com.

⁸ Deze score is afkomstig van het HBSC-onderzoek 2005 (Health Behaviour in School-aged Children, Dorsselaer, van et al., 2007).

Er zijn geen landelijke cijfers bekend over suïcidegedachten en -pogingen. Er kan niet worden getoetst voor emotionele problemen omdat de groepen niet vergelijkbaar zijn.

3.2. Gedrag

3.2.1. Probleemgedrag

Kernboodschap

- Ouders en leerkrachten van kleuters geven ten opzichte van probleemgedrag vaak aan dat hun kind aandacht opeist.
- Van de leerlingen in groep 7 vertoont acht procent frequent probleemgedrag.
- Op het voortgezet onderwijs rapporteert 43% van de leerlingen zich in de afgelopen twaalf maanden aan tenminste één vorm van probleemgedrag schuldig te hebben gemaakt.
- Vier procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs geeft aan in de afgelopen twaalf maanden een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd.
- Probleemgedrag wordt vaker gerapporteerd op het vmbo dan op havo/vwo.
- Jongens vertonen een hogere score op probleemgedrag dan meisjes in groep 7.
- Van de leerlingen in groep 7 en de brugklas draagt vier procent wel eens een wapen bij zich.
- Vergeleken met eerdere metingen is het wapenbezit onder jongeren uit de brugklas lager.

Probleemgedragingen, zoals pesten, vechten en ongehoorzaamheid, kan schadelijke gevolgen hebben voor de ontwikkeling (Schrijvers & Schoemakers, 2008). Zo zijn gedragsproblemen in de jeugd vaak een voorloper van problemen in de volwassenheid. Kinderen en jongeren met gedragsproblemen functioneren minder goed in contact met anderen, ze worden regelmatig buitengesloten. Jongeren die ernstige gedragsproblemen hebben en daarnaast emotionele problemen (depressie) hebben meer kans om zelfmoord te plegen dan jongeren met alleen een depressie. De maatschappelijke kosten van probleemgedrag zijn daarnaast voor zowel de slachtoffers als de omgeving groot. Het is daarom van belang goed in kaart te brengen hoeveel jongeren eigenlijk gedragsproblemen vertonen, welk soort problemen zij vertonen en of zij in aantal toenemen (Schrijvers & Schoemakers, 2008).

Grenzen verkennen hoort bij het opgroeien van jongeren. Als onschuldig experimenteren echter verandert in strafbaar gedrag, spreken we echter van jeugdcriminaliteit. Jeugdcriminaliteit omvat alle strafbare gedragingen van jeugdigen. Niet alleen fietsendiefstal of vandalisme, maar ook mishandeling (indien gepleegd door een minderjarige) (Ministerie van Justitie, 2008).

Volgens cijfers van het Ministerie van Justitie (2008) is jeugdcriminaliteit een fors probleem in Nederland. De jeugdcriminaliteit daalt niet en jongeren die een misdrijf hebben gepleegd, vallen vaker in herhaling. Dit wordt recidive genoemd. Jongeren recidiveren vaker dan volwassenen. Burgers storen zich bovendien steeds meer aan jeugdcriminaliteit en de overlast die jongeren daarmee veroorzaken (Ministerie van Justitie, 2008).

Kleuters

Koppig gedrag, driftig of jaloers zijn, aandacht opeisen, ruzie maken en speelgoed vernielen zijn vragen die betrekking hebben op probleemgedrag bij kleuters. Naar deze gedragingen is gevraagd in de Jeugdmonitor. Ook is gevraagd naar ongehoorzaam zijn, het nooit beseft hebben van regels en het (bijna) nooit reageren op straf en beloning (tabel 3.2.1.).

Ouders en leerkrachten van kleuters geven relatief vaak aan dat hun kind aandacht opeist (tabel 3.2.1.). Ouders en leerkrachten van kleuters geven op de meeste vragen over probleemgedrag aan dat jongens niet anders scoren dan meisjes (tabel 3.2.1.).

Tabel 3.2.1.: Probleemgedrag volgens ouders en leerkracht.

	Ouders			Leerkrachten		
	Kleuters			Kleuters		
	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal
Is vaak of (bijna) altijd dwars, koppig, verzet zich	7%	7%	7%	3%	1%	2%
Is vaak of (bijna) altijd driftig, prikkelbaar	7%	3%	5%	3%	1%	2%
Is vaak of (bijna) altijd jaloers	6%	6%	6%	2%	2%	2%
Eist vaak of (bijna) altijd aandacht op	18%	17%	18%	12%	6%	9%
Maakt vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt andere kinderen	3%	2%	3%	3%	2%	3%
Verstoort vaak of (bijna) altijd activiteiten (bijv. van andere kinderen)	2%	1%	1%	3%	1%	2%
Vernielt vaak of (bijna) altijd speelgoed of spullen	1%	1%	<1%	1%	0%	<1%
Doet vaak of (bijna) altijd vervelende dingen (bijv. bijten, spugen knijpen, schoppen, slaan)	2%	1%	1%	2%	1%	2%
Is soms of (bijna) nooit gehoorzaam	9%	6%	8%	4%	1%	3%
Heeft soms of (bijna) nooit besef van regels en afspraken	6%	6%	6%	3%	<1%	2%
Reageert soms of (bijna) nooit op straf en beloning	8%	4%	6%	5%	1%	3%

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongen en meisjes significant van elkaar.

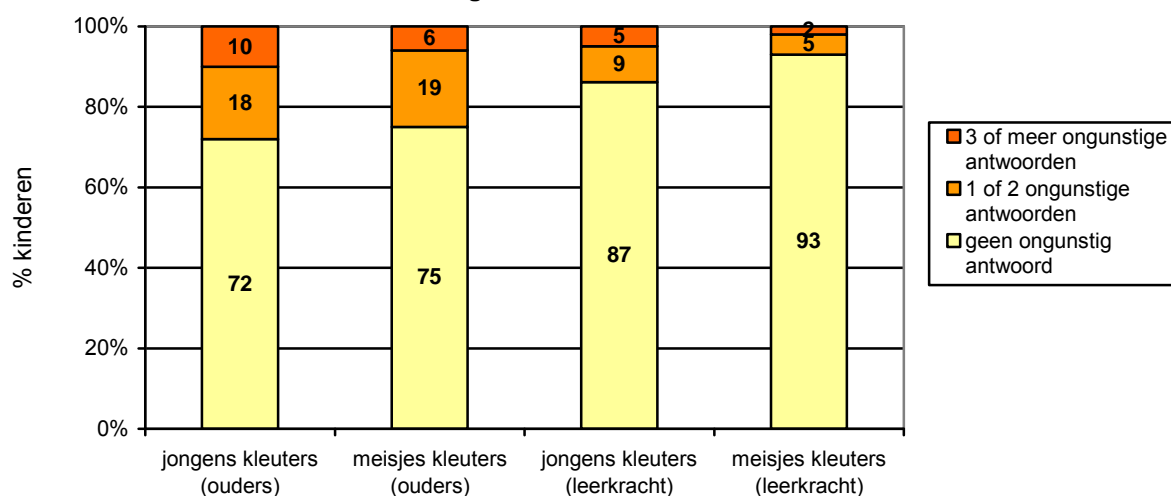
Voor de antwoorden van de ouders is bij 'is vaak of (bijna) altijd dwars, koppig, verzet zich' en 'reageert soms of (bijna) nooit op straf en beloning' verschil gevonden naar geslacht. Bij de volgende vragen kon het verschil tussen jongens en meisjes niet getoetst worden aangezien de aantallen te klein zijn: 'verstoort vaak of (bijna) altijd activiteiten', 'vernielt vaak of (bijna) altijd speelgoed of spullen'. Bij de meeste vragen konden de verschillen naar etnische herkomst niet worden getoetst. Er zijn geen verschillen gevonden naar etnische herkomst.

Voor de antwoorden van de leerkrachten is een verschil gevonden naar geslacht voor een aantal vragen (tabel 3.2.1), het verschil naar etniciteit kan niet worden getoetst vanwege het kleine aantal kinderen. Alleen bij de vraag 'eist vaak of (bijna) altijd aandacht op' is getoetst naar etnische herkomst, hiervoor is geen verschil gevonden.

Van de vragen over probleemgedrag zijn de ongunstige antwoorden opgeteld⁹. Er is een indeling gemaakt in 'geen ongunstig antwoord', 'één of twee ongunstige antwoorden' en 'drie of meer ongunstige antwoorden' (Figuur 3.2.1). Alleen bij de leerkracht zijn er verschillen gevonden naar geslacht. Verder zijn er geen verschillen naar geslacht en etnische herkomst.

⁹ Ongunstige antwoorden hebben bij de negatief geformuleerde vragen (bijv. is jaloers) betrekking op de antwoordcategorieën "vaak of bijna altijd" en bij de positief geformuleerde vragen (bijv. is gehoorzaam) op de antwoordcategorieën "soms of bijna nooit".

Figuur 3.2.1.: Probleemgedrag van kleuters volgens ouders en leerkracht naar geslacht

Groep 7

Aan de kinderen in groep 7 zijn verschillende vragen voorgelegd over probleemgedrag (tabel 3.2.2.). De meest genoemde gedraging is 'tegen iemand gezegd dat je hem/haar in elkaar zal slaan'. Twintig procent van de kinderen in groep 7 heeft zich daar het afgelopen jaar tenminste eenmaal schuldig aan gemaakt en acht procent heeft dit meer dan één keer gedaan. Ook 'eens iemand in elkaar geslagen' wordt vaak gerapporteerd (twintig procent tenminste eenmaal, negen procent meer dan eenmalig in het afgelopen jaar). Van alle gedragingen vertonen de jongens deze vaker dan meisjes.

Tabel 3.2.2.: Probleemgedrag in het afgelopen jaar: groep 7.

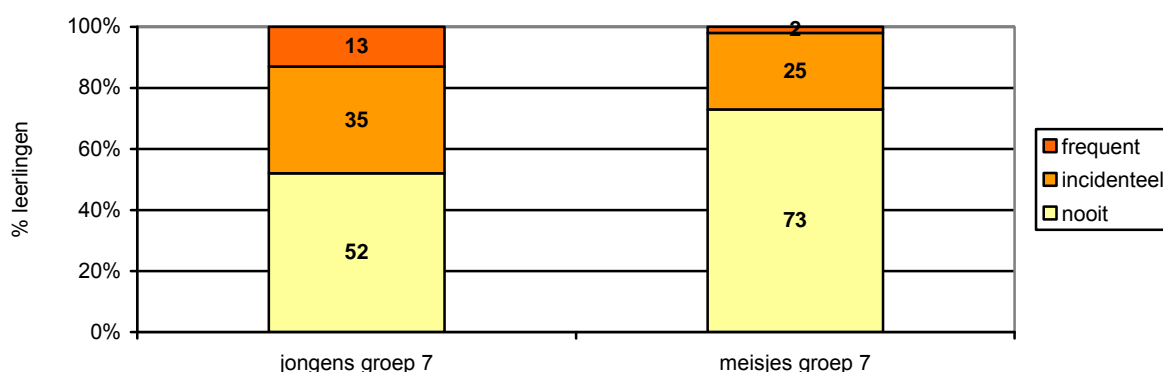
	groep 7	
	tenminste 1 keer	meer dan 1 keer
Iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen	8%	1%
Muren, bushokjes of portieken beklad met stiften of een spuitbus	5%	2%
Met opzet iets op straat beschadigd of kapot gemaakt	10%	3%
Met opzet iets in brand gestoken dat niet van jou was	4%	1%
Op school iets gestolen van leerlingen, van leraren, van andere mensen op school of van de school zelf	8%	2%
Zonder dat het mocht ergens naar binnen gegaan om iets te stelen	<1%	1%
Iemand bedreigd met een mes of ander wapen alleen om hem/haar bang te maken	6%	1%
Iemand gedwongen geld of andere waardevolle spullen aan jou te geven	<1%	0%
Tegen iemand gezegd dat je hem/haar in elkaar zou slaan	20%	8%
Eens iemand in elkaar geslagen	20%	11%

Aan de hand van de vragen over probleemgedrag is een indeling gemaakt in 'geen probleemgedrag', 'incidenteel probleemgedrag' en 'frequent probleemgedrag'¹⁰. Incidenteel probleemgedrag wordt door 31% van de kinderen in groep 7 gerapporteerd en frequent probleemgedrag door acht procent. 62% van de kinderen in groep 7 geeft aan in het jaar voorafgaand aan het onderzoek geen probleemgedrag te hebben vertoond.

¹⁰ Probleemgedrag wordt in dit rapport frequent genoemd wanneer leerlingen meer dan 3 probleemgedragingen rapporteren over het afgelopen jaar of wanneer leerlingen rapporteren 1 of meer probleemgedragingen vaak of heel vaak te hebben gedaan het afgelopen jaar.

Jongens rapporteren aanzienlijk vaker frequent probleemgedrag dan meisjes (dertien procent versus twee procent) (figuur 3.2.4.). Er is geen verschil gevonden naar etnische herkomst.

Figuur 3.2.4.: Probleemgedrag in groep 7, naar geslacht

Brugklassers

In tabel 3.2.3 is het percentage brugklassers in Lansingerland dat in de afgelopen twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste eenmaal een bepaalde probleemgedraging heeft vertoond weergegeven. Ook is het percentage jongeren dat vaker dan eenmalig een bepaalde probleemgedraging heeft vertoond weergegeven.

De meest genoemde probleemgedraging die door brugklassers gerapporteerd wordt is: 'Betrokken geweest bij een gevecht of onenigheid tussen mensen op een openbaar terrein'. In de brugklas heeft 21% zich in het jaar voor het onderzoek tenminste eenmaal aan dit gedrag schuldig gemaakt; acht procent heeft dit meer dan één keer gedaan. Een ander probleemgedraging die vaak genoemd wordt is: "brandje gesticht" (zeventien procent); tien procent heeft dit meer dan één keer gedaan.

Vier procent van de brugklassers geeft aan in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd; één procent geeft aan zich meer dan eenmalig aan een dergelijk delict schuldig te hebben gemaakt.

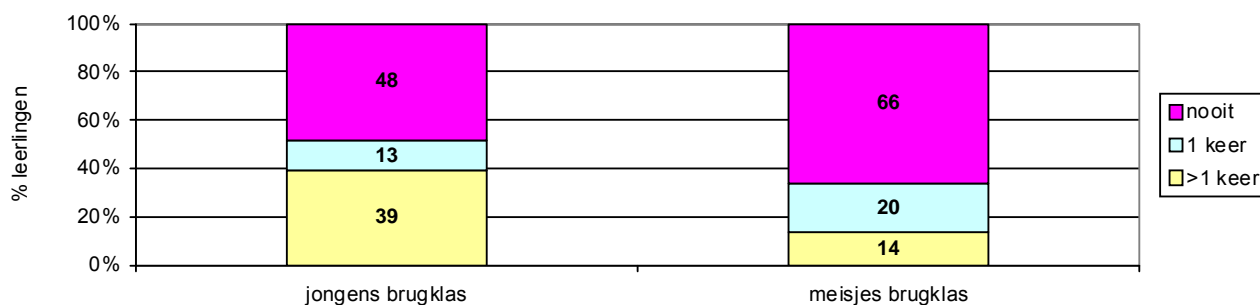
Tabel 3.2.3: Probleemgedrag in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek: brugklassers.

	Brugklassers	
	tenminste één keer	meer dan één keer
Vandalisme	22%	13%
Dingen beklad met stiften of met een spuitbus, zoals een muur, bushokje of bus (graffiti)	9%	5%
Met opzet iets op straat vernield (bv een straatlantaarn, auto of bushokje)	5%	1%
Brandje gesticht	17%	10%
Gevecht	23%	10%
Iemand lastig gevallen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan	7%	1%
Betrokken geweest bij een gevecht of onenigheid tussen mensen op een openbaar terrein	21%	8%
Diefstal	26%	12%
Iets van minder dan 5 euro uit een winkel gestolen	5%	12%
Iets van 5 euro of meer uit een winkel gestolen	1%	0%
Iets gepikt van anderen op school/studie/werk	6%	1%
Geld gestolen van thuis (bv van vader of moeder)	9%	2%
Zonder toestemming ergens naar binnen geklommen, in een school of huis, met de bedoeling iets mee te nemen	3%	1%
Een fiets gestolen	1%	<1%
Iets gekocht of verkocht waarvan je wist dat het gestolen was	1%	0%
Meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen	11%	4%
Ernstig geweldsdelict	4%	1%
Iemand in elkaar geslagen of zo geslagen dat hij/zij naar de dokter moest	1%	0%
Iemand bedreigd met een wapen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan alleen om hem/haar bang te maken	3%	<1%
Iemand bedreigd met een wapen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan om geld of andere waardevolle artikelen te krijgen	<1%	0%
Iemand met een mes of wapen verwond	1%	1%
Ouders mishandeld	5%	1%
Een van je ouders/verzorgers geslagen of geschopt	5%	1%
Weglopen	1%	<1%
Weggelopen van huis en 1 of meer nachten weggebleven	1%	<1%
Probleemgedrag totaal	43%	27%

43% van de brugklassers zegt zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste eenmaal schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag, 27% geeft aan zich in deze periode meer dan één keer schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag.

In de brugklas wordt door jongens meer probleemgedrag gerapporteerd dan door meisjes (figuur 3.2.4.).

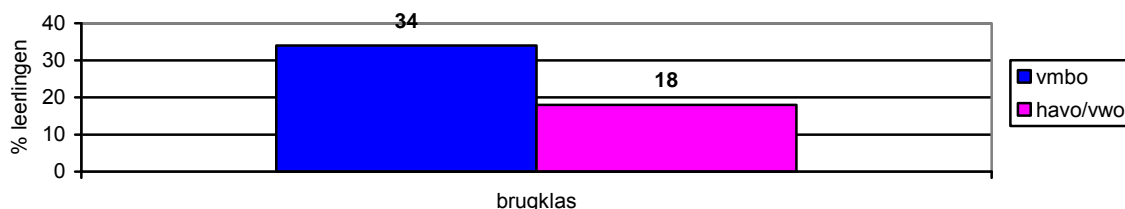
Figuur 3.2.4.: Probleemgedrag naar geslacht en leeftijdsmoment

De mate waarin probleemgedrag voorkomt blijkt ook samen te hangen met het schoolniveau van de leerlingen. In de brugklas wordt probleemgedrag (meer dan 1 keer in de afgelopen 12 maanden) door leerlingen op het vmbo vaker gerapporteerd dan door leerlingen op havo/vwo (34% versus achttien procent) (figuur 3.2.5.).

Meer dan één keer probleemgedrag vertoont verschilt niet naar etnische herkomst van de leerlingen.

Figuur 3.2.5.: Probleemgedrag (meer dan 1 keer in de afgelopen 12 maanden) naar schoolniveau

Wapenbezit (groep 7 en brugklas)

Aan de leerlingen in groep 7 en de brugklas is gevraagd of ze wel eens een wapen (bijvoorbeeld een zakmes of ander steekwapen, een boksbeugel of ander stoot -of slagwapen, traangas, een spuitbus met deodorant met het doel deze als wapen te gebruiken, een pistool of een vuurwapen) bij zich dragen, bijvoorbeeld om zich te verdedigen, zich veilig te voelen of om iemand ermee te bedreigen.

Vier procent van de leerlingen in groep 7 en de brugklas geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen. Bij groep 7 zijn er geen verschillen naar etnische herkomst gevonden, wel tussen jongens en meisjes (8% versus 15%).

Eén procent van de brugklassers geeft aan wel eens een wapen mee te nemen naar school of bij zich te dragen bij het uitgaan. Minder dan één procent van de brugklassers geeft aan (bijna) elke dag een wapen bij zich te dragen.

Jongens dragen vaker een wapen bij zich dan meisjes (6% versus 2%), voor opleidingsniveau zijn er geen verschillen gevonden. Verschil naar etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat het aantal brugklassers te klein is.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met voorgaande metingen bij kleuters (2005-2006) is er geen verschil gevonden in de mate waarin ouders probleemgedrag rapporteren (één of meer ongunstige scores). De gegevens over probleemgedrag voor brugklassers zijn niet vergelijkbaar met voorgaande jaren, omdat in 2007-2008 een andere vraagstelling is gebruikt. Dit heeft te maken met het overgaan naar de landelijke standaardvraagstelling.

In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage leerlingen dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen afgenomen in 2007-2008. Onder brugklassers is het percentage leerlingen dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen tien procent in 2005-2006 en vier procent in 2007-2008.

3.2.2. Spijbelen

Kernboodschap

- Eén procent van de kleuters en van de kinderen in groep 7 is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school.
- Twee procent van de brugklassers geeft aan gespijbeld te hebben in de afgelopen vier weken.

Er bestaan verbanden tussen enerzijds spijbelen en anderzijds de beleving van school, de leerkrachten en de behaalde resultaten (van Dorsselaer et al, 2007). Leerlingen die hun leerkrachten niet aardig en niet eerlijk vinden, die het niet leuk vinden op school en die het gevoel hebben niet zo goed te presteren, spijbelen vaker dan de leerlingen die dit niet vinden. Dit wijst erop dat spijbelen voor een deel een kwestie van motivatie lijkt. Spijbelen kan daarnaast ook andere redenen hebben, waaronder pragmatische gronden, zoals het vermijden van een onbelangrijke les. Los van de reden is frequent spijbelen ongewenst, omdat het risico's met zich meebrengt voor de verdere schoolcarrière (van Dorsselaer et al, 2007).

Groep 2 en groep 7

Aan de leerkrachten van kinderen in groep 2 en groep 7 is gevraagd of het kind vaak afwezig is vanwege ongeoorloofd verzuim. Bij één procent van de kinderen in groep 2 en ook bij één procent van de kinderen in groep 7 is dit volgens de leerkracht het geval. Bij zowel groep 2 als groep 7 kan niet worden getoetst voor verschillen naar geslacht en etnische herkomst omdat het aantal kinderen te laag is.

Brugklassers

Aan de leerlingen is gevraagd of zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek gespijbeld hebben en zo ja, hoeveel zij gespijbeld hebben. Twee procent van de brugklassers geeft aan de afgelopen vier weken gespijbeld te hebben.

Verskil tussen jongens en meisjes, tussen de verschillende schoolniveaus en tussen leerlingen uit verschillende etnische groepen kunnen niet worden getoetst omdat het aantal leerlingen te klein is.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met 2005-2006 is er geen verandering wat spijbelen betreft voor de brugklassers. Vergelijking met landelijke cijfers is niet gemaakt omdat de groepen teveel verschillen vertonen om correct te kunnen vergelijken.

3.2.3. Pesten

Kernboodschap

- Minder dan één procent van de kinderen in groep 2 wordt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd geplaagd.
- Drie procent van de kinderen in groep 2 maakt volgens de leerkracht vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen.
- Van de leerlingen in groep 7 wordt 45% soms/vaak gepest. Negentien procent van de brugklassers geeft aan in de afgelopen drie maanden te zijn gepest.
- Het pesten van anderen wordt door 40% van de leerlingen in groep 7 gerapporteerd.
- Jongens in groep 7 geven vaker aan anderen te pesten dan meisjes.
- Achttien procent van de leerlingen in de brugklas geeft aan dat zij anderen pesten.

Pesten uit zich in het herhaald psychisch en/of fysiek mishandelen van leeftijdgenoten die zichzelf niet makkelijk kunnen verdedigen (van Dorsselaer et al., 2007). De relatie tussen dader en slachtoffer is er één van ongelijkheid: de dader is iemand die fysiek en verbaal sterker is dan het slachtoffer. Zelf pesten en gepest worden zijn vaak aan elkaar gerelateerd: een deel van de gepeste jongeren pest vaak weer anderen. Het type kind dat risico loopt om slachtoffer te worden van pesten is tegelijk teruggetrokken en sociaal onhandig. Kinderen die zowel sociaal actief en agressief zijn blijken juist vaker het risico te lopen om tegelijkertijd dader en slachtoffer van pesten te zijn (van Dorsselaer et al., 2007).

De gevolgen van pesten kunnen onder andere zijn; buikpijn, hoofdpijn, slaapproblemen en depressieve klachten. Kinderen die gepest zijn hebben vaak een negatief zelfbeeld. Dit zorgt er voor dat deze kinderen moeite hebben om contact te leggen met andere kinderen

Groep 2

Aan de ouders en de leerkracht van kinderen in groep 2 is gevraagd of het kind wel eens geplaagd wordt. Ook is gevraagd of het kind wel eens zelf ruzie maakt of anderen plaagt.

Volgens de ouders wordt 22% van de kinderen in groep 2 wel eens geplaagd. Bij minder dan één procent van de kinderen is dit vaak of (bijna) altijd het geval. Acht procent wordt volgens de leerkracht weleens geplaagd, bij geen van de leerlingen is dit vaak of (bijna) altijd het geval.

Bij de oudervragenlijst en de leerkrachtvragenlijst is niet getoetst naar geslacht en etnische herkomst omdat het aantal kleuters dat wel eens wordt geplaagd te klein is.

44% van de kinderen in groep 2 maakt volgens de ouders ruzie of plaagt wel eens anderen; drie procent doet dit vaak of (bijna) altijd. Volgens de leerkracht maakt 24% van de kinderen in groep 2 ruzie of plaagt anderen; drie procent van de kinderen doet dit volgens de leerkracht vaak of (bijna) altijd.

Zowel bij de ouders als bij leerkrachten kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat het aantal kinderen dat wel eens ruzie of anderen plaagt klein is. Naar geslacht kan wel getoetst worden, hierbij zijn geen verschillen gevonden tussen jongens en meisjes.

Groep 7 en brugklassers

Aan de leerlingen in groep 7 en aan de brugklassers op het voortgezet onderwijs is gevraagd hoe vaak ze in de afgelopen drie maanden voorafgaand aan de vragenlijst zijn gepest op school en of zij in deze periode wel eens anderen hebben gepest.

Gepest worden

45% van de leerlingen in groep 7 geeft aan in de drie maanden voorafgaand aan het onderzoek gepest te zijn door schoolgenootjes. Er zijn geen verschillen gevonden voor geslacht en etnische herkomst bij leerlingen in groep 7.

Voor brugklassers geldt dat negentien procent wel eens wordt gepest. Leerlingen op het vmbo worden vaker gepest dan leerlingen op havo/vwo (23% versus veertien procent).

Er is geen verschil naar jongens en meisjes of etnische herkomst.

Anderen pesten

Pesten van andere kinderen wordt door 40% van de leerlingen in groep 7 gerapporteerd.

Voor groep 7 geldt dat jongens vaker dan meisjes aangeven wel eens een ander te hebben gepest (48% versus 31%). Er is geen verschil naar etnische herkomst.

Achttien procent van de brugklassers rapporteert wel eens anderen te hebben gepest in de drie maanden voorafgaand aan het onderzoek: vier procent geeft aan één keer per week of vaker anderen te hebben gepest. Voor leerlingen in de brugklas is er geen verschil naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Omdat in het schooljaar 2007-2008 voor het eerst gebruik is gemaakt van de landelijke vraagstelling van GGD Nederland is een vergelijking met voorgaande metingen niet mogelijk.

Ook is een vergelijking met landelijke cijfers niet mogelijk omdat de groepen te verschillend zijn.

3.3. Beoordeling psychische gezondheid en gedrag

3.3.1. Score op psychosociale problemen

Kernboodschap

- Volgens ouders van kleuters is bij elf procent van de jongens en zes procent van de meisjes sprake van een zorgelijke score op psychosociale problemen.
- Jongens hebben vaker en hogere score op psychosociale problemen dan meisjes.
- Volgens de leerkracht is bij zeven procent van de kleuters sprake van een zorgelijke score op psychosociale problemen.
- Bij twee procent van de kleuters is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van een zorgelijke score.
- Volgens de ouders hebben negen procent van de kinderen in groep 7 een zorgelijke score op psychosociale problemen, volgens de leerkrachten is dit 2 procent. Eén procent van de kinderen in groep 7 hebben een zorgelijke score volgens de ouders en leerkracht.
- Volgens ouders hebben meer meisjes dan jongens in groep 7 een zorgelijke score op psychische problemen.
- Bij tien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen.
- Bij leerlingen van het vmbo komt een hoge score op psychische problemen vaker voor dan bij leerlingen van havo/vwo.
- In vergelijking met eerdere metingen rapporteren ouders van kleuters vaker een zorgelijke score op psychosociale problemen.

Door totaalscores op vragen naar psychische problemen in de Jeugdmonitor vragenlijsten te vergelijken met normen, kan vastgesteld worden bij hoeveel kinderen de totaalscore daadwerkelijk zorgelijk is. Omdat de gebruikte vraagstellingen en normen verschillen tussen leeftijdsmomenten is vergelijking tussen leeftijdsmomenten niet mogelijk.

Kleuters

Op basis van de antwoorden van ouders en leerkrachten op de Monitor- KIPP zijn totaalscores berekend. Volgens de antwoorden van de ouders scoort elf procent van de jongens en zes procent van de meisjes boven de norm op psychische problemen. Dit betekent dat deze kleuters een score hebben die vergelijkbaar is met kleuters die in zorg zijn bij instellingen voor geestelijke gezondheidszorg. Ouders rapporteren voor jongens vaker een hoge score dan voor meisjes. Voor etnische herkomst zijn er geen verschillen gevonden.

Volgens de leerkracht is bij zeven procent van de kleuters sprake van een zorgelijke score. Er is geen verschil naar geslacht en etnische herkomst. Bij twee procent van de kleuters is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van een zorgelijke score. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes en voor etnische herkomst omdat het aantal leerlingen te klein om te kunnen toetsen.

Groep 7

Volgens de ouders heeft negen procent van de kinderen uit groep 7 een score boven de norm op psychische problemen (Strengths and Difficulties Questionnaire). Ze rapporteren voor jongens vaker een hoge score dan voor meisjes (veertien procent versus vier procent). Er zijn geen verschillen naar etnische herkomst.

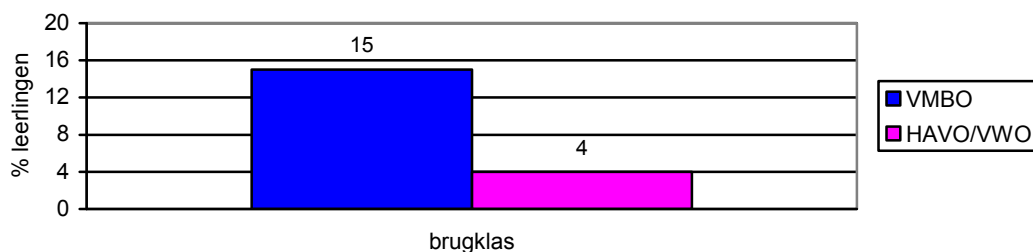
De leerkrachten rapporteren voor twee procent van de leerlingen een hoge score. Verschillen naar geslacht en etnische herkomst kunnen niet worden getoetst omdat het aantal leerlingen te klein is.

Bij één procent van de leerlingen is zowel volgens ouders als volgens leerkrachten sprake van een zorgelijke score. Verschillen naar geslacht en etnische herkomst kunnen niet getoetst worden omdat de aantallen te klein zijn.

Brugklassers

Bij tien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen¹¹. Bij leerlingen van het vmbo komt een hoge score op psychische problemen vaker voor dan bij havo/vwo-leerlingen (figuur 3.3.3.). Er zijn geen verschillen naar etnische herkomst en geslacht gevonden.

Figuur 3.3.3. Hoge score psychosociale problemen brugklassers naar schoolniveau

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met 2005-2006 rapporteren ouders van kleuters in 2007-2008 even vaak een zorgelijke score. Vergelijking met eerdere metingen is voor de leerlingen in groep 7 niet mogelijk.

In vergelijking met eerdere metingen is het percentage leerlingen met een zorgelijke score gelijk gebleven op het voortgezet onderwijs.

Uit landelijk onderzoek door Reijneveld (Reijneveld et al., 2005), waarin de Child Behavior Check List (CBCL) is gebruikt, blijkt dat negen procent van de ouders van 4-16 jarige kinderen emotionele en gedragsproblemen rapporteren en dat dit percentage hoger ligt bij allochtone kinderen dan bij autochtone kinderen. Er geen vergelijking worden gemaakt voor Lansingerland omdat de groepen kinderen niet te vergelijken zijn.

Uit een ander landelijk onderzoek (van Dorsselaer et al., 2007) blijkt dat zestien procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs (12-16 jarigen) een zorgelijke score heeft. Er kan geen vergelijking worden gemaakt met de brugklassers in Lansingerland omdat de groepen niet overeenkomen.

3.3.2. Zorgen van ouders over de ontwikkeling en/of het gedrag

Kernboodschap

- Bij dertien procent van de kleuters maken ouders zich veel zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van hun kind.
- Bij achttien procent van de kleuters maakt de leerkracht zich zorgen.
- Over vijf procent van de kleuters maken zowel ouders als leerkrachten zich zorgen.
- Leerkrachten van kleuters maken zich meer zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van kleuters van allochtone herkomst.
- In vergelijking met eerdere metingen maken ouders zich minder zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van kleuters.

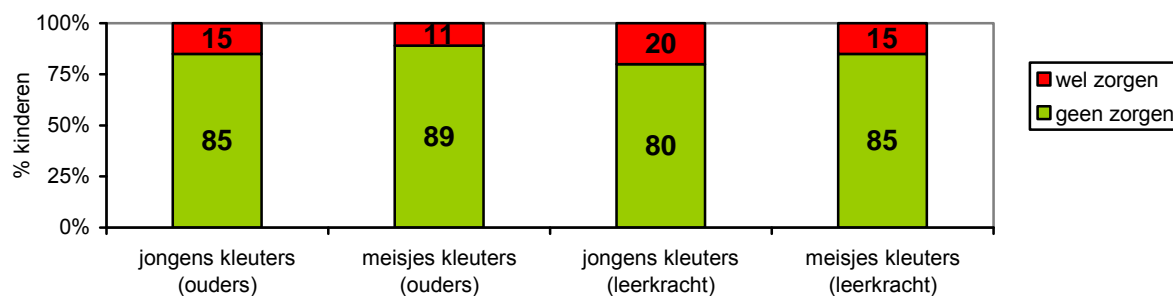
Kleuters

Zowel in de oudervragenlijst als in de leerkrachtvragenlijst staat de volgende vraag: 'Maakt u zich op dit moment veel zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van uw/dit kind?' Het percentage ouders dat zich veel zorgen maakt is bij de kleuters dertien procent. Bij ouders is geen verschil naar geslacht en etnische herkomst. Het percentage leerkrachten dat zich zorgen maakt bij kleuters achttien procent. Bij leerkrachten is er ook geen verschil gevonden naar geslacht, wel is er verschil gevonden naar etnische herkomst. De leerkracht maakt zich vaker zorgen om allochtonen leerlingen (28%) dan om autochtone leerlingen (17%).

Over vijf procent van de kleuters maken zowel de ouders als de leerkrachten zich zorgen. Er zijn geen verschillen gevonden naar geslacht, etnische herkomst kan niet worden getoetst in verband met het kleine aantal.

¹¹ Totale problemscore van de Strengths and Difficulties Questionnaire (van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001). Afkappunt gebaseerd op het HBSC-onderzoek 2005 (Health Behaviour in School-aged Children, van Dorsselaer et al., 2007).

Figuur 3.3.3. Zorgen maken over ontwikkeling en/of het gedrag naar informatiebron

De leerkrachten maken zich meer zorgen om kleuters van allochtone herkomst (26%) dan over kleuters van autochtone herkomst (zeventien procent).

Vergelijking met eerdere metingen

Ouders maken zich minder zorgen over kleuters dan in voorgaande jaren. Dertien procent van de ouders van kleuters maken zich in 2007-2008 zorgen en dit percentage was in 2005-2006 achttien procent. Leerkrachten maken zich in 2007-2008 evenveel zorgen als in 2005-2006.

4. Leefomgeving

De ontwikkeling van kinderen en jongeren wordt deels bepaald door aanleg, maar ook de omgeving speelt een belangrijke rol (Bronfenbrenner & Ceci, 1994). In de eerste levensjaren is vooral de invloed van het gezin groot. Naarmate kinderen ouder worden, wordt hun leefgebied groter en spelen leeftijdsgenootjes en de buurt een grotere rol (Goudena, 1994). Wat in de omgeving van het kind of jongere gebeurt, kan een negatieve invloed hebben. Kinderen van gescheiden ouders hebben bijvoorbeeld een grotere kans op het vertonen van probleem- en delinquentgedrag, psychische problemen en schoolproblemen (Hermanns, Schrijvers & Öry, 2005). Andere kenmerken en factoren die een negatieve invloed kunnen hebben op (de ontwikkeling van) het kind zijn een laag opleidingsniveau van de ouders, alleenstaand ouderschap en het meemaken van ingrijpende gebeurtenissen (Hermanns e.a., 2005).

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal factoren uit de leefomgeving van het kind en de jongeren.

4.1. Gezin

4.1.1. Gezinssituatie

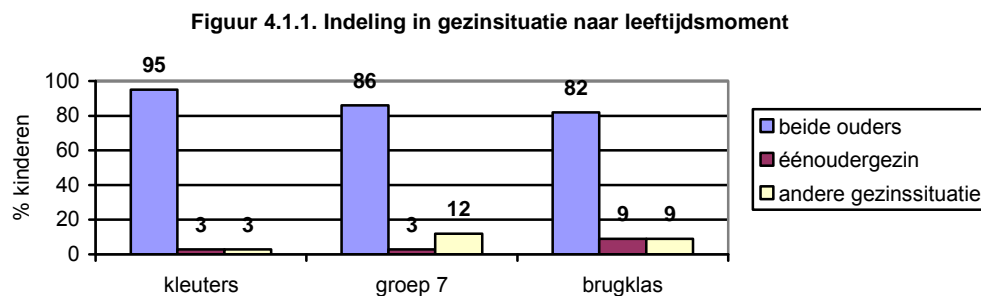
Kernboodschap:

- Het percentage kinderen en jongeren dat in een eenoudergezin woont is drie procent bij de kleuters, drie procent in groep 7 en negen procent bij de brugklas.

Gezinssamenstelling

In de afgelopen jaren heeft in Nederland een verschuiving in de gezinssamenstelling plaatsgevonden. Mede door een toename van het aantal echtscheidingen is het aantal samengestelde gezinnen en eenoudergezinnen toegenomen (Garssen & Harmsen, 2007; Steenhof, 2007).

Het percentage kinderen en jongeren dat bij beide ouders woont, is het laagst onder brugklassers (figuur 4.1.1.).

Toelichting bij de Figuur 4.1.1: andere gezinsituatie bestaat onder andere uit samengestelde gezinnen, kinderen die in een internaat wonen, kinderen die in pleeggezinnen wonen en kinderen die bij andere familieleden wonen.

Voor de kleuters kan er voor gezinsituatie niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat het aantal leerlingen te klein is. Voor kinderen uit groep 7 zijn er geen verschillen gevonden naar etnische herkomst.

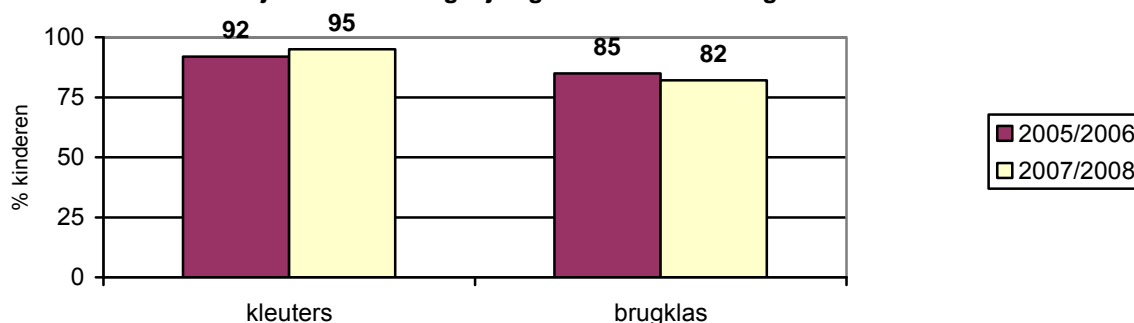
Voor jongeren in de brugklas is er geen verschil tussen jongens en meisjes, schoolniveau of etnische herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage kleuters dat bij beide ouders woont hoger (figuur 4.1.3). Voor leerlingen van groep 7 is dit het eerst rapport, er kan dus niet vergeleken worden. Voor de leerlingen in de brugklas van het voortgezet onderwijs geldt dat het aantal jongeren dat bij beide ouders woont in vergelijking met eerdere metingen is afgenomen.

De afname bij de leerlingen op het voortgezet onderwijs kan deels verklaard worden door een verandering in de vraagstelling naar gezinssamenstelling, vanwege de overgang naar de landelijke standaardvraagstelling.

Figuur 4.1.3. Percentage kinderen en jongeren dat bij beide ouders woont naar leeftijdsmoment: vergelijking met eerdere metingen

In een landelijk onderzoek is gevonden dat twaalf procent van de kinderen en jongeren tot 15 jaar in Nederland leeft in een eenoudergezin (Garssen et al., 2005). Van dit onderzoek zijn geen cijfers per leeftijdsmoment bekend. Daarom is er geen verschil ten opzichte van de resultaten van de Jeugdmonitor Rijnmond getoetst.

4.1.2. Ingrijpende gebeurtenissen

Kernboodschap

- 79% van de gezinnen van de kleuters heeft *tenminste* één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt

Aan de ouders van kleuters en aan de ouders van leerlingen in groep 7 is gevraagd naar het ooit meegemaakt hebben van ingrijpende gebeurtenissen. Zoals het overlijden van een familielid of geliefd persoon, conflicten of ruzies binnen het gezin en verhuizing of migratie. Wanneer kinderen vaak of veel ingrijpende gebeurtenissen meemaken is de kans groter dat het kind nu of in de toekomst een ongunstige ontwikkeling doormaakt (Hermanns et al., 2005). Bij de jongeren van het voortgezet onderwijs zijn in een soortgelijke vraag de gebeurtenissen aan de jongeren zelf gevraagd.

Kleuters en kinderen uit groep 7

In tabel 4.1.1. staat per ingrijpende gebeurtenis het percentage ouders weergegeven dat rapporteert ooit deze gebeurtenis te hebben meegemaakt.

Tabel 4.1.1. Percentage gezinnen die de ingrijpende gebeurtenis ooit hebben meegemaakt.

	Kleuters	Groep 7
Overlijden van familielid of geliefd persoon	35%	57%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname van het kind zelf	10%	7%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname van een gezinslid	17%	22%
Psychische problemen ouders	6%	10%
Ongeval(len)	9%	12%
Slachtoffer van geweld of criminaliteit	1%	2%
Conflicten of ruzies buiten het gezin	2%	10%
Conflicten of ruzies binnen het gezin	9%	18%
Echtscheiding of voor langere tijd weggaan van gezinslid	8%	12%
Uitbreiding gezin door geboorte (één of meerdere kinderen)	40%	28%
Uitbreiding gezin: stiefvader/-moeder en/of stiefkind erbij	5%	7%
Problemen met ander kind in het gezin	7%	9%
Problemen in verband met werk/werkloosheid	3%	30%
Problemen in verband met geld/inkomen	2%	5%
Problemen met drank of verslaving	1%	3%
Verhuizing of migratie	29%	2%
Woonproblemen, problemen met huisvesting of verblijf in Nederland	1%	1%
Vlucht (vanwege bijvoorbeeld oorlog of politieke situatie) vanuit een ander land naar Nederland	1%	1%
Andere gebeurtenissen	6%	8%

In 79% van de gezinnen van de kleuters is *tenminste* één van de ingrijpende gebeurtenis uit tabel 4.1.1. ooit voorgevallen. Voor kleuters is er geen verschil tussen jongens en meisjes of etnische herkomst.

Bij de gezinnen van de kinderen in groep 7 is dit 84%. Voor groep 7 is er geen verschil tussen jongens en meisjes en etnische herkomst.

Als er specifiek wordt gekeken naar de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek, dan blijkt dat 58% van de gezinnen van de kleuters *tenminste* één ingrijpende gebeurtenis uit tabel 4.1.1. heeft meegemaakt. Bij groep 7 is de vraagstelling met ingang van 2009 veranderd en kan er niet over de tweejaar voorafgaand aan het onderzoek worden gerapporteerd. Bij de kleuters geeft 50% van de ouders aan ooit *meer* dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt. Voor de ouders van de leerlingen in groep 7 is dit percentage 61%. In groep 2 hebben jongens (56%) hebben dit vaker meegemaakt dan meisjes (45%); naar etnische herkomst zijn geen verschillen gevonden. Voor groep 7 zijn geen verschillen gevonden naar geslacht en etnische herkomst.

Voortgezet onderwijs

In tabel 4.1.2. zijn de percentages weergegeven van de jongeren die rapporteren de genoemde ingrijpende gebeurtenis ooit te hebben meegemaakt.

Tabel 4.1.2. Percentage jongeren die de ingrijpende gebeurtenis ooit hebben meegemaakt.

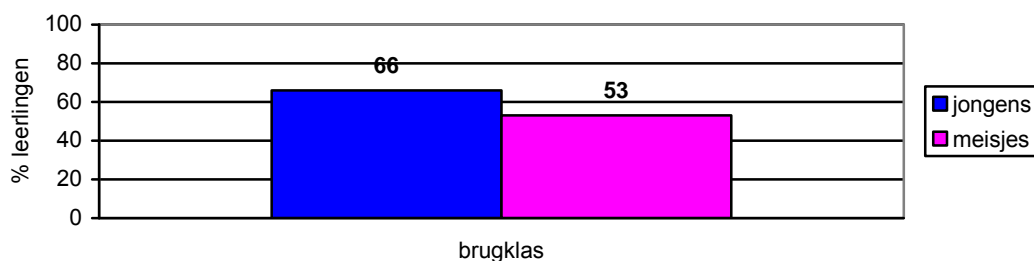
Brugklas	
Overlijden broer of zus	2%
Overlijden vader en/of moeder	2%
Overlijden van iemand anders	68%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname (jongere)	11%
Regelmatig ruzie tussen ouders	21%
Echtscheiding ouders	18%
Problemen met nieuwe ouder	5%
Geweld of mishandeling tussen ouders	3%
Zelf mishandeld door (één) van de ouders	1%
Mishandeld door andere volwassenen	1%
Seksueel misbruik	1%
Gediscrimineerd	6%
Gepest	27%
Zelf problemen met geld/inkomen hebben	3%
Problemen met geld/inkomen van ouders	4%
Zelf problemen met drank/verslaving	1%
Zelf problemen met school, werk/werkloosheid	4%
Problemen met werk/werkloosheid van ouders	4%
Verhuizing of migratie	36%
Woonproblemen/ problemen met huisvesting	2%
Vlucht (vanwege bijvoorbeeld oorlog of politieke situatie)	2%
Zwanger geworden of een meisje zwanger gemaakt	1%

Van de jongeren op het voortgezet onderwijs geeft 86% aan ooit één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt. Er is geen verschil tussen schoolniveau of etnische herkomst.

Meisjes geven meer dan jongens aan ooit één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt (91% versus 81%).

Van alle jongeren rapporteert 60% dat zij *meer* dan één ingrijpende gebeurtenis hebben meegemaakt. Meisjes (66%) hebben vaker *meer* dan één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt, dan jongens (53%). Er is geen verschil naar schoolniveau en etnische herkomst.

Figuur 4.1.5. Percentage jongeren dat meer dan één ingrijpende gebeurtenis heeft meegemaakt naar geslacht

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Ouders van kleuters rapporteren onveranderd op de vraag of zij in de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek tenminste één ingrijpende gebeurtenis hadden meegemaakt in vergelijking met eerdere metingen.

Bij deze vragen is overgegaan op de landelijke standaard. In verband met een verandering van de vragen is een vergelijking met een eerdere meting bij leerlingen van het voortgezet onderwijs niet mogelijk.

4.1.3. Ervaren problematiek thuis

Kernboodschap

- Zestien procent van de brugklassers ervaart problemen in de thuissituatie.
- Ten opzichte van eerdere metingen is het percentage leerlingen dat problemen ervaart afgenomen.

Diverse omgevingskenmerken zijn van invloed op het gedrag van jongeren. De belangrijkste omgeving is de sociale omgeving, waaronder ouders en leeftijdsgenoten (Hermanns et al., 2005). Wanneer jongeren thuis problemen ervaren kan dit effect hebben op hun gedrag en op hun gevoel van welbevinden. Maar ook de schoolprestaties en de omgang met leeftijdsgenootjes kunnen daardoor onder druk staan (Hermanns et al., 2005). Aan jongeren in de brugklas en derdeklas van het voortgezet onderwijs is gevraagd naar problemen die zij thuis ervaren, zoals ruzies en mishandeling.

Brugklassers

Aan de hand van vijf vragen is gemeten in welke mate de leerlingen problemen in de thuissituatie ervaren. Van de brugklassers beantwoordt zestien procent één of meerdere vragen ongunstig. Meisjes scoren op twee vragen ongunstiger dan jongens, namelijk de vraag of de jongeren thuis mishandeld of geslagen worden en of men zich thuis vaak alleen voelt staan. In tabel 4.1.4. zijn de afzonderlijke percentages naar geslacht weergegeven.

Er is geen verschil tussen schoolniveau of etnische herkomst voor problemen in de thuissituatie.

Tabel 4.1.4. Ervaren problematiek thuis op het voortgezet onderwijs, naar geslacht.

	Brugklassers	
	Jongens	Meisjes
Vindt het thuis vaak ongezellig	5	6%
Voelt zich thuis vaak alleen staan	2%	6%
Er is thuis veel ruzie	5%	8%
Wordt thuis geslagen of mishandeld	0%	2%
Denkt wel eens over weglopen van huis	7%	8%
Tenminste één vraag ongunstig	15%	18%

Vergelijking met eerdere metingen

Er waren in 2005-2006 meer jongeren die thuis problemen ervaren dan in 2007-2008. In 2005-2006 was dit 25% en in 2007-2008 is dit percentage zestien procent.

4.2. Buurtbeleving

Kernboodschap

- 95% van de ouders van kleuters is tevreden over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waar zij wonen.
- 33% van de leerlingen van groep 7 voelt zich wel eens/heel vaak onveilig in de buurt waarin ze wonen.
- Jongens vinden vaker dan meisjes de buurt waarin zij wonen niet leuk.
- Kinderen in groep 7 voelen zich in Bleiswijk vaker soms of heel vaak onveilig in de buurt dan kinderen in Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs.
- Leerlingen in groep 7 die wonen in Bergschenhoek vinden vaker dat er genoeg te doen is voor kinderen in de buurt dan leerlingen in Berkel en Rodenrijs en Bleiswijk.

In de eerste levensjaren bestaat de sociale omgeving van het kind vooral uit het gezin (Hermanns et al., 2005). Naarmate kinderen ouder worden, wordt hun leefomgeving groter (Goudena, 1994). De buurt gaat bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen. Het opgroeien in een onveilige buurt kan een negatief effect hebben op de ontwikkeling van het kind (Hermanns et al., 2005). Aan ouders van kleuters en aan de leerlingen in groep 7 zijn vragen gesteld over hoe zij de buurt waarin ze wonen beleven.

Kleuters en leerlingen van groep 7

Aan de ouders van kleuters is gevraagd of zij vinden dat er voor hun kind voldoende mogelijkheden zijn om buiten te spelen in de buurt waarin zij wonen. Aan de leerlingen in groep 7 is gevraagd of zij de buurt waarin zij wonen leuk vinden, of ze zich er wel eens onveilig voelen en of er genoeg te doen is. De dorpen worden in deze paragraaf met elkaar vergeleken.

Van de ouders van kleuters vindt 95% dat er voldoende mogelijkheden voor hun kleuter zijn om buiten te spelen in de buurt waarin ze wonen. Er zijn geen verschillen gevonden tussen de ouders van jongens of meisjes. Verschillen naar etnische herkomst kunnen niet getoetst worden omdat de aantallen kleuters te klein zijn.

Van de leerlingen in groep 7 vindt veertien procent de buurt waarin zij wonen (helemaal) niet leuk. Jongens vinden dit vaker dan meisjes (achttien procent versus acht procent). Van de leerlingen in groep 7 voelt 33% zich soms of (heel) vaak onveilig in de buurt waarin zij wonen. Van de leerlingen in groep 7 vindt 47% dat er in hun buurt niet genoeg te doen is voor kinderen van hun leeftijd. Er is voor al deze meningen geen verschil tussen jongens en meisjes.

In vergelijking met eerdere metingen

Voor de kleuters vindt er geen vergelijking met eerdere metingen plaats omdat deze gegevens in verband met beleidskeuzes niet eerder gepubliceerd zijn in het gemeenterapport. Voor kinderen in groep 7 is er geen vergelijking mogelijk met eerdere metingen of landelijke cijfers omdat deze gegevens niet bekend zijn.

5. Conclusies

In dit hoofdstuk worden de belangrijke conclusies uit het rapport beschreven. Deze conclusies kunnen aanleiding geven tot een verandering of juist een voortzetting van het huidige beleid. Denk hierbij aan de invulling van de producten en diensten van het Centrum voor Jeugd en Gezin, de Jeugdgezondheidszorg en de Gezonde School Methode.

Een algemene conclusie is dat het met het overgrote deel van de kinderen en jongeren in Lansingerland goed gaat. Gunstig is dat in vergelijking met eerdere metingen op bepaalde gebieden de gezondheid van de jeugd uit Lansingerland is verbeterd. Het genotmiddelengebruik is afgenomen, brugklassers ervaren minder emotionele problemen en probleemgedrag en wapenbezit komt minder vaak voor. Op andere aspecten is de gezondheid van de jeugd in Lansingerland echter verslechterd: overgewicht is een groeiend probleem onder de jeugd en het aantal kinderen en jongeren dat buiten speelt of na schooltijd sport is afgenomen ten opzichte van eerdere metingen. Kortom: een ongunstige ontwikkeling.

In vergelijking met landelijke cijfers scoren kinderen en jongeren uit Lansingerland op een aantal onderwerpen gunstiger. Het genotmiddelengebruik van de brugklassers in Lansingerland lag al duidelijk lager dan landelijk en is de afgelopen jaren nog verder afgenomen.

Hieronder worden per onderwerp de belangrijke conclusies uit het rapport beschreven. Hierna worden de gevonden verschillen naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst besproken.

Leefstijl

Overgewicht

Overgewicht is een gezondheidsprobleem onder de jeugd in Lansingerland. (Ernstig) overgewicht komt voor bij vijf procent van de kleuters, bij veertien procent van de leerlingen in groep 7 en bij vijf procent van de brugklassers van het voortgezet onderwijs.

Het aandeel jeugdigen met ongezonde leefgewoonten voor wat betreft het eten van fruit en groente, frisdrankgebruik en buiten spelen is echter aanzienlijk.

Met name op het punt van voldoende lichaamsbeweging valt in Lansingerland nog veel winst te behalen. Het percentage kleuters dat minstens vijf dagen per week buiten speelt is ten opzichte van eerdere metingen afgenomen.

Op het voortgezet onderwijs zijn er meer leerlingen lid van een sportvereniging dan landelijk (84% versus 67%).

Genotmiddelengebruik

Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens te hebben gerookt of recent alcohol te hebben gebruikt, is afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Het genotmiddelengebruik van de jeugd uit Lansingerland blijft een aandachtspunt. Dit vanwege de schadelijke gevolgen die deze middelen kunnen hebben voor de gezondheid en de verslavende werking hiervan. Ondanks het feit dat alcoholgebruik voor het zestiende levensjaar wordt afgeraden heeft zes procent van de eersteklassers in de vier weken voorafgaand aan heeft onderzoek vijf glazen of meer alcohol bij één gelegenheid gedronken.

Seksueel gedrag

Van de kinderen in groep 7 geeft 39% van de kinderen aan thuis of op school seksuele voorlichting te hebben gehad.

(Psychische) gezondheid en gedrag

Ervaren gezondheid

Bij het overgrote deel van de kinderen en jongeren wordt de gezondheid als goed ervaren: volgens de ouders heeft 98% van de kleuters een goede gezondheid en 86% van de leerlingen in groep 7 en 90% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs beoordeelt de eigen gezondheid als goed.

Zorgen over gezonde ontwikkeling en zorgelijke score op psychische problemen

Bij dertien procent maken de ouders van kleuters maakt zich zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van het kind. Over achttien procent van de kleuters maken de leerkrachten zich zorgen. Een hoge score op psychische problemen (een score vergelijkbaar met kleuters in de geestelijke gezondheidszorg of jeugdhulpverlening) komt op basis van de antwoorden van ouders bij jongens elf

procent en bij meisjes zes procent voor en van leerkrachten bij zeven procent voor. Over twee procent van de kleuters geven zowel de ouders als de leerkrachten een hoge score op psychische problemen. Gunstig is dat het percentage ouders dat zich zorgen maakt over de ontwikkeling en/of het gedrag van hun kleuter is afgenomen ten opzichte van eerdere metingen.

Ouders geven bij negen procent van de kinderen in groep 7 aan dat er sprake is van een hoge score op psychische problemen. Voor de leerkrachten is dit twee procent. Bij één procent van de kinderen geven zowel de ouders als de leerkrachten aan dat er een zorgelijke score is op psychische problemen is. Bij tien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen.

Sombere gevoelens en suïcidaliteit

Bij achttien procent van de kinderen in groep 7 is sprake van een hoge score op sombere gevoelens. Zestien procent van de leerlingen in de brugklas heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek wel eens suïcidedachten gehad en drie procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs rapporteert ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben.

Probleemgedrag

Acht procent van de leerlingen in groep 7 geeft aan frequent probleemgedrag (waaronder diefstal, vandalisme, bedreiging) te vertonen. Bijna één op de vier leerlingen op het voortgezet onderwijs geeft aan zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste eenmaal schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. Vier procent van de brugklassers geeft aan een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd. Vier procent van de leerlingen in groep 7 en de brugklas geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen.

Het percentage jongeren dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen is afgenomen.

Pesten en Spijbelen

Frequent geplaagd worden komt onder kinderen in groep 2 niet veel voor: minder dan één procent van de kinderen in groep 2 wordt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd geplaagd, volgens de leerkracht komt dit niet voor. Drie procent van de kinderen in groep 2 maakt volgens leerkracht vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen.

Van de leerlingen in groep 7 wordt 45% wel eens gepest, in de brugklas is dit percentage negentien procent. Het pesten van anderen wordt door 40% van de leerlingen in groep 7 gerapporteerd, in de brugklas is dit percentage achttien procent.

Eén procent van de kinderen in groep 2 en groep 7 is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school. Twee procent van de brugklassers geeft aan gespijbeld te hebben in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Leefomgeving

Het percentage kinderen dat in een eenoudergezin woont neemt toe van drie procent in de peuterleeftijd tot negen procent in de eerste klas van het voortgezet onderwijs. Zestien procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs ervaart problemen in de thuissituatie. Ten opzichte van eerdere metingen is dit percentage afgenomen.

Gunstig is dat de meeste ouders van kleuters (95%) tevreden zijn over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen. Het percentage kleuters dat regelmatig buiten speelt is echter afgenomen ten opzichte van eerdere metingen.

33% van de leerlingen in groep 7 geeft aan zich soms of (heel) vaak onveilig te voelen in de eigen buurt en 46% dat er niet genoeg te doen of te beleven is in de buurt waar zij wonen.

Verschillen naar geslacht

Op een aantal gezondheidsaspecten zijn duidelijke verschillen tussen jongens en meisjes gevonden. In groep 2, volgens de ouders, en groep 7 komt een zorgelijke score op psychische problemen vaker voor bij jongens dan bij meisjes. Jongens in groep 2 hebben vaker tenminste één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt. In de brugklas hebben meisjes juist vaker ooit één ingrijpende gebeurtenis meegemaakt. Op probleemgedrag hebben jongens een hogere score dan meisjes volgens de leerkracht van de kleuters, leerlingen uit groep 7 en de brugklas. Jongens geven ook vaker aan dat zij andere pesten dan meisjes in groep 7. Zowel in groep 7 als in de brugklas dragen jongens vaker wapens bij zich.

In groep 7 hebben jongens vaker (recent) alcohol gedronken dan meisjes. Jongens in de brugklas hebben vaker weleens gerookt, ooit alcohol gedronken en seksueel contact gehad dan meisjes. Op hun beurt scoren meisjes in de brugklas en groep 7 ongunstiger dan jongens op minstens twee dagen per week buiten schooltijd sporten. In de brugklas scoren meisjes vaker een ongunstige score dan jongens op emotionele problemen. Wel hebben jongens vaker een suïcidepoging ondernomen dan meisjes.

Bij de kleuters en leerlingen in groep 7 zijn er meer jongens dan meisjes die meer dan twee glazen fris per dag drinken. Bij de kleuters kijken jongens vaker tv of computer dan meisjes.

Jongens in groep 7 vinden hun buurt waarin zij wonen vaker (helemaal) niet leuk dan meisjes.

Verschillen naar schoolniveau

Jongeren op het vmbo scoren op veel onderwerpen zorgelijker dan jongeren op havo/vwo. Ze hebben vaker weleens gerookt, scoren hoger op vrijen zonder geslachtsgemeenschap, ervaren hun gezondheid als minder goed en hebben vaker psychische en emotionele problemen. Ook hebben jongeren op het vmbo vaker een suïcidepoging ondernomen. Leerlingen op het vmbo worden meer gepest en vertonen ze meer probleemgedrag dan havo/vwo-leerlingen.

Leerlingen op havo/vwo voldoen vaker aan de fruitnorm dan leerlingen op het vmbo, eten vaker dagelijks groenten, ontbijten vaker minstens vijf dagen per week en kijken minder vaak minimaal twee uur tv per dag.

Verschillen naar etnische herkomst

Omdat de aantallen kinderen en jongeren in Lansingerland klein zijn, kan er heel vaak niet worden getoetst naar etnische herkomst. Op een aantal gebieden zijn het de autochtone jongeren die positiever scoren dan de andere etnische groepen. Jongeren van allochtone herkomst scoren vaker hoog op ervaring met vrijen zonder geslachtsgemeenschap en het niet elke dag ontbijten. Ook scoren autochtone jongeren beter op het minstens twee keer per week buiten schooltijd sporten en lid zijn van een sportclub.

Literatuur

- Bakker, F. (17 mei 2005) *Hoeveel mensen vertonen onveilig seksueel gedrag?* In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM.
(<http://www.nationaalkompas.nl>> Gezondheidsdeterminanten\Leefstijl\Seksueel gedrag)
(http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o1443n19092.html)
- Bronfenbrenner, U. & Ceci, S. (1994). *Nature- Nurture reconceptualized in developmental perspective: a bio-ecological model*. Psychological Review, 101, 568-586.
- Bulk-Bunschoten, A.M.W., Renders, C.M., Leerdam, F.J.M. van, Hirasing, R.A. (2005). *Overbruggingsplan voor kinderen met overgewicht; Methode voor individuele primaire en secundaire preventie in de jeugdgezondheidszorg*. Amsterdam: VUMC.
- CBS, WODC. *Integratiekaart 2006*.
- Cole, T. J., Bellizzi, M.C. et al. (2000). *Establishing a standard definition for child overweight and obesity worldwide: international survey*. BMJ 320(7244): 1240-3.
- Doef, S. van der (2003). *Seksuele voorlichting aan kinderen 4-12 jaar*, NIGZ.
- Dorselaer, S. van, Zeijl, E., Eekhout, S. van den, Bogt, T. ter & Vollebergh, W. (2007). *HBSC 2005 Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Geerts, G. & Heestermans, H. (1995). *Van Dale: Groot Woordenboek der Nederlandse Taal: 3 Dl.* (12e dr.). Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Garssen, J., & Harmsen, C. (2005). Webmagazine CBS (www.cbs.nl).
- Goodman, R. (2001) *Psychometric properties of the Strengths and Difficulties Questionnaire*. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry., 40, 1337-1345.
- Goudena, P. (1994). Ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven. In Rispen, J., Goudena, P. & J. Groenendaal (Ed.). *Preventie van psychosociale problemen bij kinderen en jeugdigen* (pp. 59-70). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Hermanns, J. M. A., Schrijvers, G., & Öry, F. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden; eerder, sneller en beter: een advies over vroegtijdige signalering en interventies bij opvoed- en opgroei problemen*. Utrecht: Inventgroep.
- Hirasing, R. A., Fredriks, A.M. et al. (2001). *(Increased prevalence of overweight and obesity in Dutch children, and the detection of overweight and obesity using international criteria and new reference diagrams) Toegenomen prevalentie van overgewicht en obesitas bij Nederlandse kinderen en signalering daarvan aan de hand van internationale normen en nieuwe referentiediagrammen*. Nederlands Tijdschrift Geneeskunde 145(27): 1303-8.
- Hurk, K.P. van den et al. (2006). *Prevalentie van overgewicht en obesitas bij jeugdigen van 4-15 jaar in de periode 2002-2004*. Leiden: TNO.
- L'Abée, D. (2001). *Cijfers in beweging*. Arnhem: NISB.
- Looij-Jansen, P.M. van de, Goldschmeding, J.E.J., Wilde, E.J. de (2006). *Comparison of Anonymous Versus Confidential Survey Procedures: Effects on Health Indicators. Dutch Adolescents*. 35 (4): 652-658.
- Meijer, R.W.J. & Veerman J.W. (1989) *Gedragbeoordeling door verschillende informanten: literatuurbespreking en eigen onderzoeksgegevens*. Kind en Adolescent. 10. 183-194
- Ministerie van Justitie (2008). *De jeugdige in het jeugdstraf(proces)recht*. 1 januari 2008. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Monshouwer, K., Verdurmen, J., Dorselaer, S. van, Smit, E., Gorter & A., Vollebergh, W. (2008). *Jeugd en riskant gedrag 2007*. Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Reijneveld, S.A., Brugman E., Verhulst, F.C. Verloove-Vanhorick, S.P. (2005). *Area deprivation and child psychosocial problems – a national cross-sectional study among school-aged children*. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 40(1): 18-23.
- Schrijvers, C.T.M. & Schoemaker, C.G. (2008). *Spelen met gezondheid: Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*. Bilthoven: RIVM.
- Steenhof, L. (2007). Webmagazine CBS (www.cbs.nl).
- Trimbos-instituut (2008). *Riskant alcohol- en drugsgebruik in het uitgaanscircuit. Feiten, cijfers en trends*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Verdurmen, J., Abraham, M., Planije, M., Monshouwer, K., Dorselaer, S. van, Schulten, I., Bevers, J. & Vollebergh, W. (2006). *Alcoholgebruik en jongeren onder de 16 jaar. Schadelijke effecten en effectiviteit van alcoholinterventies*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Visscher, T.L.S. (VUmc) & Schoemaker, C. (RIVM) (22 september 2008). *Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van overgewicht en ondergewicht?* In: Volksgezondheid Toekomst

Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. <<http://www.nationaalkompas.nl>>
Gezondheidsdeterminanten\Persoonsgebonden\Lichaamsgewicht.
Widenfelt, B.M. van, Goedhart, A.W., Treffers, P.D. & Goodman, R. (2003). *Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)*. European Child and Adolescent Psychiatry, 12, 281-289.
Zeijl, E., Crone, M.R. et al. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag/Leiden: Sociaal en Cultureel Planbureau/TNO Kwaliteit van Leven.

www.gavoorgezond.nl
www.overgewicht.org
<http://statline.cbs.nl>
www.voedingscentrum.nl

Bijlage 1. Onderwerpen uit de JMR-vragenlijsten

Tabel 1. Onderwerpen uit de vragenlijsten per leeftijdsgroep en bron¹².

	peuters	groep 2		groep 7			VO1 en VO3
	ouders	ouders	leerkracht	leerling	ouders	leerkracht	leerling
achtergrond-variabelen							
geslacht	*	*	*	*	*	*	*
leeftijd				*			*
geboorteland kind	*	*			*		*
geboorteland ouders	*	*			*		*
schoolniveau							*
opleidings-niveau ouders	*	*			*		
arbeids-situatie ouders	*	*			*		*
(psychische) gezondheid							
algemene gezondheid en ziekten	*o.a. Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*o.a. Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*o.a. Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997				
sombere gevoelens				*KDVK, De Wit, 1987			
suïcide							*Garnefski & Diekstra, 1993
sociale angst				*SASK, Dekking, 1983			
ervaren gezondheid				*			* CBS, 2001
gedrag en welbevinden	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997		*SDQ, Goodman, 2000	*SDQ, Goodman, 2000	*SDQ, Goodman, 2000
leren en concentreren/ verstandelijke ontwikkeling	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997			*New York Teacher Rating Scale, Miller e.a., 1995	
bekendheid in zorgnetwerk						*	
toekomstbeeld							*
gedrag							
stelen en vandalisme				*Junger-Tas et al., 1992			*
agressief en gewelddadig gedrag	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*o.a. Junger-Tas et al., 1992			*
relatie met leeftijdsgenootjes/ pesten	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPP 5, Kousemaker, 1997	*			*
politiecontacten				*			*
wapenbezit				*			*
hyperactief gedrag							*SDQ, Goodman, 2000

¹² Indien over een onderwerp vragen gesteld zijn in de vragenlijst, staat onder het betreffende leeftijdsmoment een * vermeld. Wanneer de vragen afkomstig zijn uit een ander instrument dan de JMR, is de bron weergegeven.

Vervolg tabel 1. Onderwerpen uit de vragenlijsten per leeftijdsgroep en bron.

gezin							
gezins-samenstelling	*	*		*			*
ondersteuning bij problemen				*			*
ingrijpende gebeurtenissen	*	*			*		*
warmte in de opvoeding					*PDI, Gerrits et al, concept 1997		
(buiten-schoolse) opvang	*	*		*			
ervaren problematiek thuis							*VEPP, Baecke, 1987
leefstijl							
roken, alcohol				*Trimbos-instituut, 1992			*
drugs				*			*
sport, vrije tijd				*			*
schoolverzuim/s pijbelen						*	*
voeding en beweging	*	*			*		*
seksualiteit				*			*
school-/ buurtbeleving							
beleving schoolsituatie				*School-vragenlijst, Smits+ Vorst, 1990			*
beleving van de buurt				*			
discriminatie							*

Bijlage 2. Terugkoppeling resultaten JMR

Werkwijze terugkoppeling resultaten JMR

De resultaten van de JMR worden iedere twee jaar door middel van rapporten teruggekoppeld naar scholen. In het eerste jaar dat scholen deelnemen aan de JMR ontvangen ze van dit jaar een apart rapport. De leerlingen die deelnemen aan de JMR ontvangen via school ieder jaar een leerlingnieuwsbrief met de resultaten van het JMR onderzoek waaraan zij deelnamen.

De schoolrapporten bevatten de resultaten van de school en een tabel met de resultaten van een referentiepopulatie in dezelfde leeftijdsgroep uit de Jeugdmonitor. Na ontvangst van deze schoolrapporten neemt de preventie-interventiemedewerker van de GGD contact op met de school om de belangrijkste resultaten uit het rapport te bespreken. Dit kan telefonisch of in de vorm van een gesprek op school, afhankelijk van de resultaten en van de behoefte van de school. Het rapport en het gesprek bieden de school handvatten voor gerichte preventieactiviteiten om de gezondheid en het welbevinden van de kinderen op de school te bevorderen.

Op het basisonderwijs staan de resultaten van groep 2 en groep 7 in één rapport beschreven en ook de resultaten van brugklas en derde klas zijn gecombineerd in één schoolrapport. Een rapport bevat de resultaten van twee schooljaren.

Scholen worden bij het bespreken van het rapport ondersteund bij de interpretatie van de gegevens op schoolniveau. De preventie-interventiemedewerker adviseert de school op maat hoe aan verschillende aandachtspunten uit het rapport gewerkt kan worden. De interveniemedewerker kan adviseren om aanbod van de GGD in te zetten, zoals de Gezonde School werkwijze. De interveniemedewerker kan daarnaast suggesties geven, verwijzen naar aanbod van andere organisaties of informatie over een onderwerp toesturen.

Voor de leerlingen van groep 7, brugklassers en derdeklassers van de aan de JMR deelnemende scholen is een leerlingnieuwsbrief gemaakt waarin de resultaten van een representatieve groep van leerlingen uit groep 7, brugklas en derde klas genoemd staan. In de nieuwsbrief staan de resultaten op een voor de leerlingen aansprekende manier beschreven. De leerkracht kan de nieuwsbrief klassikaal bespreken. Omdat de nieuwsbrief digitaal aangeboden wordt aan de school kan de nieuwsbrief ook op de website of in een nieuwsbrief van de school geplaatst worden. Zo hebben ook ouders de gelegenheid de resultaten te lezen.

Basisonderwijs 2007-2008 Lansingerland

De basisscholen in Bleiswijk, Bergschenhoek en Berkel en Rodenrijs krijgen in schooljaar 2009-2010 een schoolrapport met gegevens van groep 2 en 7 over het schooljaar 2007-2008 en 2008-2009.

Voortgezet onderwijs 2007-2008 Lansingerland

De voortgezet onderwijs scholen ontvingen een schoolrapport met gegevens van de eerste klas over het schooljaar 2007-2008 en bespraken deze met de preventie-interventiemedewerker. Dit gesprek vond plaats met de directie en/of zorgcoördinator en eventueel leerjaarcoördinatoren van de betreffende leerjaren. De scholen geven aan zich in het rapport van hun school te herkennen. Het rapport levert veelal een bevestiging van al gekozen aandachtspunten, en in enkele gevallen leidt het ook tot een nieuw aandachtspunt.

Gezonde School Rijnmond

De Gezonde School werkwijze is een manier van werken die scholen helpt om structureel aan de slag te gaan met gezondheid. De Gezonde School werkwijze wordt gekenmerkt door vraaggestuurd en planmatig werken, waarbij een koppeling gemaakt wordt tussen individuele leerlingzorg en collectieve preventie en waarbij regionale ondersteunende organisaties samenwerken.

Een Gezonde School Rijnmond werkt samen met teamleden, ouders en kinderen aan een gezond(er) leefklimaat op school door structureel en preventief aandacht te besteden aan gezondheidsthema's. De preventie-interventiemedewerker van het team Gezonde School begeleidt en ondersteunt de school hierbij. Gezamenlijk wordt er planmatig gewerkt aan de invoering van gezondheidsthema's in het schoolbeleid. De keuze voor de thema's wordt gemaakt door de directie, het team, de ouders en de leerlingen zelf, mede op basis van het schoolrapport van de Jeugdmonitor.

Scholen in Rotterdam en in gemeenten die deze werkwijze inkopen kunnen via de GGD Rotterdam-Rijnmond werken aan een Gezonde School Rijnmond. Veel scholen maken daar inmiddels gebruik van. De GGD streeft ernaar zo veel mogelijk scholen te motiveren om door inzet van de Gezonde School werkwijze de gezondheid van de jeugd in Rotterdam Rijnmond te verbeteren.

Colofon
Onderzoek en tekst
Vincenzo Dell'Avvento

Eindredactie
Sectie Communicatie GGD Rotterdam-Rijnmond

Vormgeving en drukwerk
Front-taal, Rotterdam

februari 2010
Oplage 15 exemplaren

www.jeugdmonitorrotterdam.nl

GGD Rotterdam-Rijnmond
Schiedamsedijk 95
Postbus 70032
3000 LP Rotterdam
telefoon (010) 433 99 66

www.jeugdmonitorrotterdam.nl

